Paneli këshillëdhënës për të drejtat e njeriut
Building D, UNMIK HQ, Prishtinë/Kosovë | E-mail: hrap-unmik@un.org | Tel: +381 (0)38 504-604, ext. 5182

MENDIM

Data e miratimit: 27 nëntor 2013

Lëndët nr. 90/09 dhe 103/09

Olivera VITOSHEVIQ dhe Arsenije VITOSHEVIQ

kundër

UNMIK-ut

Paneli Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut, më 27 nëntor 2013, me pjesëmarrjen e këtyre anëtarëve:

Z. Marek NOWICKI, kryesues
Znj. Christine CHINKIN
Znj. Françoise TULKENS

Të ndihmuar nga

Z. Andrey ANTONOV, zyrtar ekzekutiv

Pasi mori parasysh ankesën e lartpërmendur, e parashtruar në pajtim me nenin 1.2 të Rregullores së UNMIK-ut nr. 2006/12, të datës 23 mars 2006, mbi themelimin e Panelit Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut,

Pas shqyrtimit të vëmendshëm, duke përfshirë edhe shqyrtimin përmes mjeteve elektronike, në pajtim me rregullën 13 § 2 të Rregullores së punës, paraqet gjetjet dhe rekomandimet si në vijim:

I. PROCEDURAT PARA PANELIT

1. Ankesa e znj. Olivera Vitosheviq (lënda nr. 90/09) është paraqitur më 8 prill 2009. Ankesa e z. Arsenije Vitosheviq (lënda nr. 103/09) është paraqitur më 13 prill 2009. Të dy ankesat janë regjistruar më 30 prill 2009.

2. Më 9 dhjetor 2009, Paneli kërkoi informata shtesë nga të dy ankuesit. Nuk është pranuar asnjë përgjigje për ato kërkesa.

3. Më 24 tetor 2009, në pajtim me rregullën 20 të Rregullores së punës, Paneli vendosi t'i bashkojë rastet.

4. Më 8 dhjetor 2010, Paneli ua përsëriti ankuesve kërkesën për informata shtesë. Më 13 dhjetor 2011, znj. OliveraVitosheviq dha një përgjigje.

5. Më 25 mars 2011, Paneli e njoftoi për lëndët nr. 90/09 dhe 103/09 Përfaqësuesin Special të Sekretarit të Përgjithshëm (PSSP)[1], lidhur me dhënien e komenteve të UNMIK-ut mbi pranueshmërinë e ankesave. Më 18 qershor 2011, PSSP-ja dha përgjigjen e UNMIK-ut.

6. Më 12 gusht 2011, Paneli e shpalli ankesën të pranueshme.

7. Më 15 gusht 2011, Paneli e njoftoi për vendimin mbi pranueshmërinë PSSP-në, duke kërkuar komentet e UNMIK-ut lidhur me bazueshmërinë e ankesës së bashku me dosjet hetimore.

8. Më 12 shkurt 2012, 29 prill 2012 dhe më 17 qershor 2013, Paneli e përsëriti kërkesën e tij për PSSP-në lidhur me komentet për bazueshmërinë e ankesës dhe për dosjet hetimore.

9. Më 8 korrik 2013, PSSP-ja ofroi përgjigjen e UNMIK-ut së bashku me dosjet hetimore në dispozicion.

10. Më 5 gusht 2013, Paneli kërkoi nga PSSP-ja informata shtesë dhe komentet lidhur me bazueshmërinë e ankesave.

11. Më 4 shtator 2013, PSSP-ja dha përgjigjen e UNMIK-ut.

12. Më 16 shtator 2013, Paneli i kërkoi UNMIK-ut të konfirmojë nëse hapja e dosjeve që kanë të bëjnë me lëndën mund të konsiderohet përfundimtare. Po të njëjtën ditë, UNMIK-u dha përgjigjen e vet.

13. Më 25 nëntor 2013, PSSP-ja dha informatat shtesë dhe komentet mbi bazueshmërinë e ankesës.

II. FAKTET

A. Historiku i përgjithshëm[2]

[1]Një listë me shkurtesa dhe akronime që përmban teksti mund të gjendet në Shtojcën e bashkëngjitur.

[2] Referencat e nxjerra nga Paneli për të përcaktuar historikun e përgjithshëm përfshijnë: OSBE, "Siç është parë dhe treguar", vëll. 1 (tetor 1998 – qershor 1999) dhe vëll. II (14 qershor – 31 tetor 1999); raportet tremujore të Sekretarit të Përgjithshëm mbi Administratën e Përkohshme të Kombeve të Bashkuara në Kosovë; Raportet vjetore të Policisë së UNMIK-ut (2000, 2001); Qendra për të Drejtën Humanitare, "Rrëmbimet dhe zhdukjet e joshqiptarëve në Kosovë" (2001); Qendra për të Drejtën Humanitare, "Libër kujtimi për Kosovën" (htpp://www.kosovomemorybook.org); Zyra e UNMIK-ut për persona të zhdukur dhe mjekësi ligjore, Raport i Aktivitetit 2002-2004; Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut, *Behrami dhe Behrami kundër Francës* dhe *Saramati kundër Francës, Gjermanisë dhe Norvegjisë*, me numrat 71412/01 dhe 78166/01, vendimi i datës 2

14. Ngjarjet në fjalë ndodhën në territorin e Kosovës pas krijimit të Misionit të Administratës së Përkohshme të Kombeve të Bashkuara në Kosovë (UNMIK-ut), në qershor të vitit 1999.

15. Konflikti i armatosur gjatë vitit 1998 dhe 1999, ndërmjet forcave serbe në njërën anë dhe Ushtrisë Çlirimtare të Kosovës (UÇK) dhe grupeve të tjera të armatosura të shqiptarëve të Kosovës në anën tjetër, është mirë i dokumentuar. Pas dështimit të përpjekjeve ndërkombëtare për të zgjidhur konfliktin, më 23 mars 1999, Sekretari i Përgjithshëm i Organizatës së Traktatit të Atlantikut të Veriut (NATO) shpalli fillimin e sulmeve ajrore kundër Republikës Federale të Jugosllavisë (RFJ-së). Sulmet ajrore filluan më 24 mars 1999 dhe përfunduan më 8 qershor 1999, kur RFJ-ja u pajtua t'i tërheqë forcat e veta nga Kosova. Më 9 qershor 1999, Forca Ndërkombëtare e Sigurisë (KFOR), RFJ-ja dhe Republika e Serbisë nënshkruan një "Marrëveshje Tekniko-Ushtarake" përmes së cilës u pajtuan mbi tërheqjen e RFJ-së nga Kosova dhe praninë e një force ndërkombëtare të sigurisë, pas miratimit të rezolutës përkatëse të Këshillit të Sigurimit të Kombeve të Bashkuara.

16. Më 10 qershor 1999, Këshilli i Sigurimit i OKB-së miratoi Rezolutën 1244 (1999). Duke vepruar sipas Kapitullit VII të Kartës së OKB-së, Këshilli i Sigurimit i OKB-së mori vendim për vendosjen e pranisë ndërkombëtare të sigurisë dhe civile-përkatësisht të KFOR-it dhe UNMIK-ut, në territorin e Kosovës. Në pajtim me Rezolutën e Këshillit të Sigurimit nr. 1244 (1999), OKB-ja u ngarkua me kompetenca të plota legjislative dhe ekzekutive. KFOR-i u ngarkua për krijimin e "një ambienti të sigurt, në të cilin refugjatët dhe personat e zhvendosur mund të kthehen në shtëpi të sigurt" dhe përkohësisht të sigurojë "rendin dhe sigurinë publike", derisa prania ndërkombëtare civile të mund të marrë përsipër përgjegjësinë për këtë detyrë. UNMIK-u përbëhej nga katër komponentë apo shtylla kryesore të udhëhequra nga OKB-ja (administrata civile), Komisariati i Lartë i Kombeve të Bashkuara për Refugjatë (ndihma humanitare, e cila u hoq në qershorin e vitit 2000), OSBE-ja (ndërtimi institucional) dhe BE-ja (rindërtimi dhe zhvillimi ekonomik). Secila shtyllë u vendos nën autoritetin e PSSP-së. Përmes Rezolutës së Këshillit të Sigurimit të OKB-së 1244 (1999), UNMIK-ut i jepet mandati që t'i "promovojë dhe mbrojë të drejtat e njeriut" në Kosovë në pajtim me standardet e njohura ndërkombëtarisht për mbrojtjen e të drejtave të njeriut.

17. Vlerësimet lidhur me ndikimin e konfliktit në shpërnguljen e popullatës shqiptare të Kosovës sillen prej përafërsisht 800,000 deri 1.45 milion. Pas miratimit të Rezolutës 1244 (1999), shumica e shqiptarëve të Kosovës, të cilët ishin larguar, apo ishin dëbuar me forcë nga shtëpitë e tyre nga forcat serbe gjatë konfliktit, u kthyen në Kosovë.

18. Në ndërkohë, pjesëtarët e komunitetit joshqiptar-kryesisht serbët, dhe jo vetëm ata, por edhe romët dhe myslimanët sllavë si dhe shqiptarët e Kosovës të dyshuar për bashkëpunim me autoritetet serbe, u bënë shënjestër e sulmeve shumë të përhapura të grupeve të armatosura të shqiptarëve të Kosovës. Vlerësimet e tanishme lidhur me numrin e serbëve të Kosovës të zhvendosur sillen përafërsisht prej 200,000 deri 210,000. Ndërsa shumica e serbëve të Kosovës dhe joshqiptarët e tjerë të Kosovës u larguan në Serbi dhe në vendet

---

maj 2007; Komisioni Ndërkombëtar për Personat e Zhdukur, "Situata në Kosovë: Një vlerësim" (2010); të dhënat e publikuara nga Komisariati i Lartë i Kombeve të Bashkuara për Refugjatë, (në dispozicion në www.unhchr.org) dhe nga Kryqi i Kuq Ndërkombëtar (në dispozicion në http://familylinks.icrc.org/kosovo/en).

fqinje, ata që mbetën prapa u bënë viktima të vrasjeve sistematike, rrëmbimeve, mbajtjeve arbitrare, dhunës seksuale dhe asaj të bazuar në gjini, rrahjeve dhe frikësimit.

19. Megjithëse shifrat mbesin kontestuese, vlerësohet që më shumë se 15,000 vdekje apo zhdukje ndodhën si pasojë e drejtpërdrejtë e konfliktit të Kosovës dhe gjatë tij (1998-2000). Më shumë se 3,000 shqiptarë etnikë dhe rreth 800 serbë, romë dhe pjesëtarë të komuniteteve të tjera minoritare u zhdukën gjatë kësaj periudhe. Për më shumë se gjysmën e personave të zhdukur janë gjetur dhe identifikuar mbetjet e tyre mortore deri në fund të vitit 2010, ndërsa 1,766 gjenden ende si të zhdukur në listën e Komitetit Ndërkombëtar të Kryqit të Kuq (KNKK), sipas të dhënave të muajit tetor 2012.

20. Prej korrikut të vitit 1999, si pjesë e përpjekjeve për të rivendosur zbatimin e ligjit në Kosovë brenda kornizës së sundimit të ligjit, PSSP-ja u kërkoi vendeve anëtare të OKB-së që të mbështesin vendosjen brenda komponentit civil të UNMIK-ut, të policëve ndërkombëtarë prej 4,718 vetash. Policia e UNMIK-ut u ngarkua me këshillimin e KFOR-it mbi çështjet policore, derisa ata vetë të kenë numër të mjaftueshëm për të marrë krejt përgjegjësinë për zbatimin e ligjit dhe të punojnë drejt zhvillimit të Shërbimit Policor të Kosovës. Deri në shtator të vitit 1999, përafërsisht 1,100 policë ndërkombëtarë u vendosën në Kosovë në kuadër të UNMIK-ut.

21. Deri në dhjetor të vitit 2000, vendosja e Policisë së UNMIK-ut pothuajse përfundoi me 4,400 policë nga 53 vende të ndryshme dhe UNMIK-u kishte marrë primatin sa i përket përgjegjësisë për zbatimin e ligjit në të gjitha rajonet e Kosovës, përveç Mitrovicës. Sipas Raportit vjetor të Policisë së UNMIK-ut për vitin 2000, atyre u janë raportuar 351 rrëmbime, 675 vrasje dhe 115 dhunime për periudhën qershor 1999 - dhjetor 2000.

22. Për shkak të kolapsit të administrimit të drejtësisë në Kosovë, UNMIK-u në qershor të vitit 1999 themeloi një Sistem emergjent të drejtësisë. Ai përbëhej nga një numër i kufizuar gjyqtarësh dhe prokurorësh vendorë dhe ishte operacional derisa sistemi i rregullt i drejtësisë u bë operacional në janar të vitit 2000. Në shkurt të vitit 2000, UNMIK-u autorizoi emërimin e gjyqtarëve dhe prokurorëve ndërkombëtarë, fillimisht në rajonin e Mitrovicës dhe më vonë në gjithë Kosovën, për të forcuar sistemin lokal të drejtësisë dhe për të garantuar paanësinë. Prej tetorit të vitit 2002, sistemi lokal i drejtësisë përbëhej prej 341 gjyqtarëve dhe prokurorëve vendorë dhe 24 ndërkombëtarë. Në janar të vitit 2003, Sekretari i Përgjithshëm i OKB-së, duke i raportuar Këshillit të Sigurimit për zbatimin e Rezolutës 1244 (1999), sistemin e policisë dhe drejtësisë në Kosovë në atë kohë e definoi si sistem që "funksionon mirë" dhe "i qëndrueshëm".

23. Në korrik të vitit 1999, Sekretari i Përgjithshëm i OKB-së i raportoi Këshillit të Sigurimit që UNMIK-u tashmë e konsideronte çështjen e personave të zhdukur si një shqetësim veçanërisht të madh për të drejtat e njeriut në Kosovë. Në muajin nëntor të vitit 1999, u krijua Njësiti për Personat e Zhdukur (NJPZH) brenda Policisë së UNMIK-ut, me mandat të hetojë vendndodhjen e mundshme të personave të zhdukur dhe/apo varrezave. NJPZH-ja, së bashku me Njësitin Qendror për Hetim të Krimit (NJQHK) të Policisë së UNMIK-ut, dhe më vonë Njësiti për Hetimin e Krimeve të Luftës (NJHKL), ishin përgjegjëse për aspektet penale të rasteve të personave të zhdukur në Kosovë. Në maj të vitit 2000, u krijua Komisioni për Gjetjen dhe Identifikimin e Viktimave (KGJIV), i udhëhequr nga UNMIK-u, për të gjetur, identifikuar dhe dorëzuar mbetjet mortore. Prej qershorit të vitit 2002, Zyra e sapoformuar për personat e zhdukur dhe mjekësi ligjore (ZPZHML) në Departamentin e

Drejtësisë të UNMIK-ut (DDU), u bë autoriteti i vetëm i mandatuar për të përcaktuar vendndodhjen e personave të zhdukur, t'i identifikojë mbetjet e tyre mortore dhe t'ua kthejë ato familjes së të zhdukurit. Duke filluar nga viti 2001, në bazë të Memorandumit të Mirëkuptimit (MM) ndërmjet UNMIK-ut dhe Komisionit Ndërkombëtar për Persona të Zhdukur me seli në Sarajevë (KNPZH), i plotësuar nga një marrëveshje tjetër në vitin 2003, identifikimi i mbetjeve mortore u krye nga KNPZH-ja përmes testit të ADN-së.

24. Më 9 dhjetor 2008, përgjegjësia e UNMIK-ut në lidhje me policinë dhe drejtësinë në Kosovë përfundoi me Misionin e Bashkimit Evropian për Sundim të Ligjit në Kosovë (EULEX), i cili mori kontrollin e plotë operacional në fushën e sundimit të ligjit, pasi që kryetari i Këshillit të Sigurimit të Kombeve të Bashkuara më 26 nëntor 2008 (S/PRST/2008/44), nxori Deklaratën që mirëpriste angazhimin e vazhdueshëm të Bashkimit Evropian në Kosovë.

25. Po të njëjtën ditë, UNMIK-u dhe EULEX-i nënshkruan një MM mbi modalitetet dhe të drejtat dhe obligimet përkatëse që dalin nga transferimi prej UNMIK-ut tek EULEX-i, i lëndëve dhe dosjeve përkatëse të cilat përfshinin hetimet, ndjekjet penale në vijim dhe aktivitetet e tjera të ndërmarra nga prokurorët ndërkombëtarë të UNMIK-ut. Menjëherë pas kësaj, marrëveshje të ngjashme u nënshkruan në lidhje me dosjet e mbajtura nga gjyqtarët ndërkombëtarë dhe Policia e UNMIK-ut. Të gjitha marrëveshjet obliguan EULEX-in të sigurojë qasje nga UNMIK-u në dokumentet që ndërlidhen me veprimet që autoritetet e UNMIK-ut i kanë ndërmarrë më parë. Në periudhën 9 dhjetor 2008 deri më 30 mars 2009, të gjitha dosjet me lëndë penale të mbajtura nga DD i UNMIK-ut dhe Policia e UNMIK-ut, iu dorëzuan EULEX-it.

B. Rrethanat që ndërlidhen me rrëmbimin e z. Sërgjan Vitosheviqit

26. Ankuesit deklarojnë se i biri i tyre, Sërgjan Vitosheviq, u zhduk më 17 korrik 1998. Atë ditë, rreth orës 18:00, ai u largua me veturë nga shtëpia e tij në Rahovec, dhe shkoi në drejtim të një barnatoreje në qendër të qytetit.

27. Ankuesit sqarojnë se pasi i biri i tyre u largua nga shtëpia e tij, një betejë me armë filloi në qytet ndërmjet forcave policore dhe UÇK-së. Ai pretendohet se është marrë më pas nga pjesëtarët e UÇK-së. Vetura e tij u gjet më vonë në Rahovec, e dëmtuar në pjesën e përparme, por pa gjurmë të dukshme gjaku brenda.

28. Znj. Vitosheviq informoi Panelin se një numër personash gjithashtu ishin rrëmbyer rreth kohës së njëjtë. Dy nga këta njerëz që kishin arritur të iknin, i treguan asaj se ata e kishin parë birin e saj në Qendrën e paraburgimit të UÇK-së në Malishevë. Në vitin 2005, një mik i tregoi asaj se ai e kishte parë Sërgjan Vitosheviqin dhe kushëririn e tij në Shqipëri, duke punuar në ngarkim/shkarkim të mallrave, dhe se emrat e tyre ishin ndryshuar.

29. Ankuesit deklarojnë se ata ia raportuan rrëmbimin e birit të tyre prokurorit publik të qarkut në Prizren dhe KNKK-së, por nuk kanë marrë përgjigje deri më tani.

30. Më 24 korrik 1998, KNKK-ja paraqiti një kërkesë për kërkimin e Sërgjan Vitosheviqit. Emri i tij gjithashtu gjendet në bazën e të dhënave 'online' të mbajtur nga KNPZH [3], në

[3] Baza e të dhënave është në dispozicion në: http://www.ic-mp.org/fdmsweb/index.php?w=mp_details_popup&l=en (e qasur më 21 nëntor 2013).

bazën e të dhënave të përpiluar nga ZPZHML-ja, dhe gjithashtu në memorandumet që përfshinin listën e personave të zhdukur që KNKK ia dërgoi UNMIK-ut, të datës 12 tetor 2001 dhe 11 shkurt 2002.

31. Znj. Olivera Vitosheviq deklaron se ajo gjithashtu e ka dorëzuar një kallëzim penal në lidhje me rrëmbimin e birit të saj te prokurori ndërkombëtar i UNMIK-ut nga Zyra prokuroriale publike e qarkut në Prizren, diku në vitin 2002 apo 2003 dhe kishte dhënë një deklaratë në Zyrën e UNMIK-ut në Mitrovicë në vitin 2004 apo 2005.

32. Sipas informatave të ofruara nga PSSP-ja, mbetjet mortore të Sërgjan Vitosheviqit ishin gjetur dhe identifikuar më 7 shkurt 2006. Megjithatë, ankuesit kanë refuzuar të pranojnë se këto mbetje mortore janë të birit të tyre dhe konsiderojnë se vendndodhja e Sërgjan Vitosheviqit është e panjohur.

C. Hetimi

33. Në rastin aktual, UNMIK-u ia paraqiti Panelit dokumentet hetimore që më parë i kishin mbajtur ZPZHML e UNMIK-ut dhe Policia e UNMIK-ut (NJPZH dhe NJHKL). Paneli thekson se UNMIK-u e ka konfirmuar se të gjitha dosjet në dispozicion janë ofruar.

34. Për sa i përket publikimit të informatave që përmbajnë dosjet, Paneli rikujton që UNMIK-u i ka vënë në dispozicion dosjet për hetim për t'u shqyrtuar nga Paneli nën një zotim për konfidencialitet. Në lidhje me këtë, Paneli duhet të qartësojë që megjithëse vlerësimi i dosjes aktuale rrjedh nga një shqyrtim i plotë i dokumentacionit në dispozicion, vetëm informata të limituara që ekzistojnë aty janë publikuar. Prandaj, një përmbledhje e hapave të ndërmarrë nga autoritetet e hetuesisë është dhënë në paragrafët në vijim.

1) Kërkimi për viktimën, identifikimi dhe dorëzimi i mbetjeve të tij të mundshme mortore

35. Dosjet hetimore zbulojnë se më 12 nëntor dhe 2 dhjetor 2004, ZPZHML-ja, e ndihmuar nga KFOR-i, bëri një vlerësim për një varrezë të mundshme afër qytetit të Malishevës, pas informatave nga një dëshmitar. Megjithatë, informata në dosje hetimore tregon se këto vizita në vendngjarje ishin me rezultate negative për sa i përket gjetjes së lokacioneve të mundshme të varrimit.

36. Dosjet hetimore tregojnë se më 18 maj 2005, mbetjeve të paidentifikuara mortore, të marra nga një varrezë e fshehtë, u ishte bërë autopsia. Ato ishin identifikuar më vonë si të Sërgjan Vitosheviqit. Shkaktari i vdekjes ishte identifikuar si "lëndim në kokë nga e shtëna me armë zjarri".

37. Më 7 shkurt 2006, duke u bazuar në rezultatet e analizës së ADN-së dhe krahasimin e informatave ante-mortem dhe post-mortem, ZPZHML e UNMIK-ut lëshoi një konfirmim të certifikatës së identitetit për Sërgjan Vitosheviqin. Po të njëjtën ditë, ZPZHML-ja lëshoi një certifikatë të vdekjes për Sërgjan Vitosheviqin. Është konstatuar se vdekja u shkaktua nga një "lëndim në kokë dhe kofshën e djathtë nga e shtëna me armë zjarri".

38. Sipas PSSP-së, nuk mund të gjendej asnjë informatë lidhur me procesin e dorëzimit të mbetjeve mortore të identifikuara si të Sërgjan Vitosheviqit, në periudhën mes identifikimit

të tyre më 7 shkurt të vitit 2006 dhe 9 dhjetorit të vitit 2008, që shënon fundin e mandatit ekzekutiv të UNMIK-ut në fushën e drejtësisë në Kosovë.

39. Nga informatat e siguruara nga PSSP-ja kuptohet se, pas 9 dhjetorit të vitit 2008, Departamenti i EULEX-it për mjekësi ligjore në disa raste kontaktoi ankuesit për t'ua dorëzuar atyre mbetjet mortore. Megjithatë, ata refuzuan të pranojnë mbetjet mortore si të birit të tyre.

40. Më 17 dhjetor 2010, mbetjet mortore të identifikuara si të Sërgjan Vitosheviqit u pranuan nga një përfaqësues i Komisionit të Qeverisë serbe për personat e zhdukur.

2) Hetimi në lidhje me autorët

41. Dosja hetimore përmban një memorandum të Policisë së UNMIK-ut, të datës 29 mars 2004, të titulluar "Lëshimi i informatave lidhur me masakrën e Kleçkës nga Policia serbe". Në memorandum hetuesi i referohet Qendrës së paraburgimit të UÇK-së në fshatin Drenovc, Komuna e Rahovecit. Hetuesi deklaron se dëshmitarët kanë treguar për shumë të burgosur serbë dhe shqiptarë, të cilët mbaheshin nga pjesëtarët e UÇK-së më 23 korrik të vitit 1998 apo rreth kësaj date. Në memorandum përfundohet duke bërë pyetje nëse Zyra ndërlidhëse ka ndonjë "dijeni rreth dëshmitarëve të tjerë (okularë), të cilët janë në gjendje të japin informata relevante rreth viktimave dhe autorëve".

42. Dosja hetimore përfshin një dokument të shtypur nga faqja e internetit e organizatës "Human Rights Watch", i datës 12 shkurt 2004. Në këtë dokument, të titulluar "Rrëmbimet e serbëve etnikë nga UÇK-ja", detajohen pretendimet e ndryshme lidhur me aktivitetin e UÇK-së kundër serbëve etnikë në Kosovë. Nënvizohet një paragraf me titull "Rrëmbimet në Rahovec", pasi emri i Sërgjan Vitosheviqit është i përfshirë në përmbledhjen e detajuar të këtyre ngjarjeve.

43. Dosja hetimore përmban një përmbledhje, të datës 23 mars 2005, të një interviste me z. J.L., i cili pohon të jetë mbajtur me Sërgjan Vitosheviqin dhe serbët e tjerë të Kosovës më 17 korrik 1998 në Qendrën e paraburgimit në Malishevë apo rreth saj . Ai përshkruan se si më 18 korrik 1998 ai, së bashku me Sërgjan Vitosheviqin dhe dy serbë të tjerë, ishte marrë nga Qendra e paraburgimit nga pjesëtarët e UÇK-së në një furgon të bardhë dhe ishte dërguar në një zonë të pyllëzuar rreth 30 minuta më tutje. Ai rikujton se automjeti ishte ndalur atje dhe ishte urdhëruar të zbret nga furgoni së bashku me serbët e tjerë të Kosovës. Në atë moment, z. J.L. arriti të ikën. Përfundimi i zyrtarit hetues ishte se "Informata e marrë qartë tregon për karakterin penal të zhdukjes së Sërgjan Vitosheviqit".

44. Dosja hetimore përmban dy dokumente në formë të shtypur nga baza e të dhënave e Policisë së UNMIK-ut, të dyja të datës 9 mars 2005, me kopjet e raporteve penale të dorëzuara nga ankuesja, znj. Olivera Vitosheviq, te prokurorët ndërkombëtarë nga Zyra prokuroriale publike e qarkut në Prizren dhe Prishtinë. Dosja gjithashtu përmban një kopje të nënshkruar të deklaratës së një dëshmitareje, ankueses znj. Olivera Vitosheviq, e datës 21 maj 2005. Në të ajo përshkruan ngjarjet që çuan te rrëmbimi i Sërgjan Vitosheviqit.

45. Në një raport mbi rastin të NJHKL-së së UNMIK-ut, i datës 13 korrik 2005, përshkruhen shkurtazi ngjarjet që çuan te rrëmbimi i Sërgjan Vitosheviqit dhe në të thuhet se "këtë ditë

kishte ndodhur gjithashtu një sulm i UÇK-së në Rahovec që me sa duket kishte zgjatur 3 ditë dhe 3 net".

46. Dosja hetimore përmban një dokument të titulluar "Përmbledhje shtesë e dëshmitarit", me një nëntitull "Rahoveci". Në dokument janë futur në listë 23 dëshmitarë, me përmbledhje të deklaratave të tyre në formë "pikash". Në këtë dokument janë përfshirë emrat e ankuesve dhe raportimet e tyre lidhur me Sërgjan Vitosheviqin. Përveç kësaj, dokumenti gjithashtu përmban emrin e një dëshmitari A.A., i cili përshkruan se kishte parë "njerëzit nga Rahoveci" duke u dërguar në "fermën e S. C.". Një koment afër këtij përshkrimi përmend këtë lokacion të jetë ndoshta lokacioni i përmendur nga z. J.L. si "Crvenica".

47. Dosja hetimore përmban një kallëzim penal, që ankuesja znj. Olivera Vitosheviq ia dorëzoi "prokurorit ndërkombëtar nga Zyra publike prokuroriale e qarkut në Prizren". Ankesa ofron detaje për ngjarjet në fjalë, krimet e pretenduara që janë kryer dhe kërkesat që të ndiqen ata që janë përgjegjës për rrëmbimin e Sërgjan Vitosheviqit.

48. Dosja hetimore gjithashtu përmban një dokument, pa datë, të përpiluar nga NJHKL-ja. Ky dokument, i titulluar "Vrasja masive, korrik 1998, ekipi 5, rajoni i Rahovecit", ofron një pasqyrë të deklaratave të dëshmitarëve. Në këtë listë janë përfshirë ankuesit dhe z. J.L.

49. Dosja hetimore përmban një dokument të titulluar "Lista e dëshmitarëve nga Rahoveci", i datës 16 janar 2006. Të përfshirë në këtë listë prej tetë personash janë të dy ankuesja znj. Olivera Vitosheviq dhe z. J.L. Përveç kësaj, dokumenti përmban një listë të titulluar "Viktimat nga Rahoveci-postblloqet (17-21/07/98). Në këtë listë është përfshirë viktima, Sërgjan Vitosheviq.

50. Më 25 tetor 2007, hetimi u rishqyrtua nga NJHKL-ja, siç dokumentohet në raportin për analizë të rastit që e përmban dosja hetimore. Nën një nga titujt te "Statusi i rastit: joaktiv", dokumenti përmbledh ngjarjet lidhur me rrëmbimin e Sërgjan Vitosheviqit. Në të përfundohet se duket se nuk është marrë asnjë veprim lidhur me çuarjen deri në fund të intervistës së dëshmitarit z. J.L. Aty thuhet se "ky dëshmitar ka informata të mira, të dorës së parë të cilat duhet çuar deri në fund nga NJKL-ja apo ajo për personat e zhdukur".

51. Dosja hetimore përmban një dokument të V.Z., të nënshkruar si "kryetari i gjykatës", që identifikon të gjithë personat të cilët ishin rrëmbyer nga Rahoveci në korrik të vitit 1998 dhe identifikon komandantin e UÇK-së në këtë rajon të jetë, në fund të fundit, përgjegjës për këto rrëmbime.

III. ANKESAT

52. Ankuesit ankohen rreth dështimit të pretenduar të UNMIK-ut që të hetojë si duhet rrëmbimin e Sërgjan Vitosheviqit. Në lidhje me këtë, Paneli mendon që ata mbështeten në shkeljen e obligimit procedural të nenit 2 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (KEDNJ).

53. Ankuesit, po ashtu, ankohen për dhimbjet dhe vuajtjet mentale të supozuara që iu janë shkaktuar atyre nga kjo situatë. Në lidhje me këtë, Paneli mendon që ankuesit bazohen në nenin 3 të KEDNJ-së.

IV. LIGJI

A. Shkelja e pretenduar e obligimit procedural sipas nenit 2 të KEDNJ-së

1. Fusha për t'u shqyrtuar nga Paneli

54. Në përcaktimin e asaj nëse konsideron që ka pasur një shkelje të nenit 2 (obligimi procedural) të KEDNJ-së, Paneli është i vetëdijshëm për praktikën ekzistuese gjyqësore, veçanërisht atë të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut. Megjithatë, Paneli është gjithashtu i vetëdijshëm që ankesat para tij dallojnë në disa mënyra domethënëse nga ato të paraqitura para asaj gjykate. E para, i padituri nuk është një shtet, por një administratë e përkohshme ndërkombëtare në një territor me mandat që t'i ushtrojë përkohësisht përgjegjësitë në Kosovë. Asnjë përgjegjësi nuk i bie UNMIK-ut sa i përket obligimeve esenciale sipas nenit 2 të KEDNJ-së. E dyta, si në një numër të kufizuar të lëndëve para Gjykatës Evropiane, ata që dyshohen të jenë përgjegjës për vrasjet dhe/apo rrëmbimet e pretenduara, janë në të gjitha rastet para Panelit me palë joshtetërore**,** kryesisht që kanë të bëjnë me konfliktin, por jo vetëm me të. Këta janë faktorët për t'u marrë parasysh nga Paneli, meqë vlerëson obligimet pozitive procedurale të një organizate ndërqeveritare në lidhje me aktet e kryera nga palët e treta, në një territor mbi të cilin e ka kontrollin e përkohshëm legjislativ, ekzekutiv dhe gjyqësor.

55. Para se ta shqyrtojë bazueshmërinë e ankesës, Paneli duhet ta qartësojë fushën e shqyrtimit.

56. Paneli thekson që me miratimin e Rregullores së UNMIK-ut numër 1999/1, më 25 korrik 1999 UNMIK-u mori përsipër obligimin që t'i zbatojë standardet e njohura ndërkombëtarisht për të drejtat e njeriut gjatë ushtrimit të funksioneve të veta. Ky zotim u detajua në Rregulloren e UNMIK-ut nr. 1999/24, të 12 dhjetorit 1999, me të cilën UNMIK-u mori obligimet sipas këtyre instrumenteve për të drejtat e njeriut: Deklarata Universale për të Drejtat e Njeriut, Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut dhe protokollet me të, Konventa Ndërkombëtare për të Drejtat Civile dhe Politike (KNDCP), Konventa Ndërkombëtare për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit Racor, Konventa për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit Kundër Grave, Konventa Kundër Torturës dhe Trajtimit apo Dënimit Tjetër Mizor, Jonjerëzor dhe Degradues dhe Konventa për të Drejtat e Fëmijëve.

57. Paneli, po ashtu, thekson që neni 1.2 i Rregullores së UNMIK-ut numër 2006/12, i 23 marsit 2006, mbi themelimin e Panelit Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut siguron që Paneli "shqyrton ankesat nga çdo person apo grup individësh që pohojnë të jenë viktimë e shkeljes së të drejtave (të tyre) të njeriut nga UNMIK-u". Pra vetëm aktet apo lëshimet që i atribuohen UNMIK-ut bien brenda juridiksionit *ratione personae* të Panelit. Në lidhje me këtë, duhet përmendur siç është theksuar më lart që prej 9 dhjetorit 2008, UNMIK-u nuk ushtron më autoritetin ekzekutiv mbi gjyqësinë e Kosovës dhe aparatin për zbatimin e ligjit. Prandaj, UNMIK-u nuk bart asnjë përgjegjësi për ndonjë shkelje të të drejtave të njeriut që pretendohet se janë kryer nga ato autoritete. Sa i përket ankuesve që ankohen rreth akteve që kanë ndodhur pas asaj date, ato janë jashtë juridiksionit *ratione personae* të Panelit.

58. Po ashtu, Paneli thekson që, sa i përket juridiksionit të vet *ratione materiae*, siç vijon nga neni 1.2 i Rregullores së UNMIK-ut nr. 2006/12, ai mund t'i shqyrtojë vetëm ankesat që kanë të bëjnë me shkeljet e pretenduara të të drejtave të njeriut. Kjo nënkupton që mundet vetëm t'i shqyrtojë aktet apo lëshimet për të cilat është bërë ankesë rreth pajtueshmërisë së tyre me instrumentet ndërkombëtare për të drejtat e njeriut të cekura më lart (shih § 56). Në rastin e veçantë të vrasjeve apo zhdukjeve në rrethana kërcënimi të jetës, nuk është roli i Panelit t'i zëvendësojë autoritetet kompetente për hetimin e rastit. Detyra e tij është e kufizuar në shqyrtimin e efektivitetit të hetimit penal për vrasjet dhe zhdukjet e tilla, në dritën e obligimeve procedurale që rrjedhin nga neni 2 i KEDNJ-së.

59. Paneli thekson më tutje se neni 2 i Rregullores së UNMIK-ut nr. 2006/12 siguron që Paneli ka juridiksion mbi ankesat për shkelje të pretenduara të të drejtave të njeriut "që kanë ndodhur jo më herët se 23 prill 2005 apo që rrjedhin nga faktet të cilat kanë ndodhur para kësaj date, ku këto fakte shkaktojnë një shkelje të vazhdueshme të të drejtave të njeriut". Pra, ngjarjet që kanë ndodhur para 23 prillit 2005, përgjithësisht janë jashtë juridiksionit *ratione temporis* të Panelit. Megjithatë, në rastin kur ngjarjet e tilla kanë shkaktuar një situatë të vazhdueshme, Paneli ka juridiksion t'i shqyrtojë ankesat që ndërlidhen me atë situatë (shih Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut (GJEDNJ), Dhoma e Lartë [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, nr. 16064/90 dhe të tjerët, vendimi i gjykatës, 18 shtator 2009, §§ 147-149; GJEDNJ, *Qiproja kundër Turqisë* [DHL], numër 25781/94, vendimi i gjykatës, 10 maj 2011, § 136, KEDNJ 2001-IV).

2. Parashtresat e palëve

60. Ankuesit në esencë pohojnë për shkelje lidhur me mungesën e një hetimi adekuat penal për rrëmbimin e Sërgjan Vitosheviqit. Ankuesit gjithashtu deklarojnë që ata nuk ishin informuar nëse ishte duke u zhvilluar një hetim dhe çfarë ishte rezultati.

61. PSSP-ja thekson në parashtresën e tij, të datës 8 korrik 2013, se në këtë rast UNMIK-u ishte në gjendje të marrë një kopje të dosjes së rastit të përpiluar nga ZPZHML e UNMIK-ut dhe gjithashtu informatat nga dosjet e përpiluara nga ish-Njësiti për Krime të Luftës (NJKL). Megjithatë, ai deklaron se "ka mundësi të ekzistojnë informata shtesë dhe bindëse, përveç dokumenteve të përmendura më lart".

62. Në komentet e tij mbi bazhueshmërinë e ankesës sipas nenit 2, PSSP-ja thekson se rrëmbimi i Sërgjan Vitosheviqit ndodhi në korrik të vitit 1998, derisa konflikti ishte duke vazhduar. Në këtë kohë, përgjegjësia për hetimin e çështjes bie mbi autoritetet federale jugosllave. PSSP-ja e pranon që duke filluar prej 11 qershorit 1999, UNMIK-u e mori përgjegjësinë që të kryejë hetim. Sipas fjalëve të PSSP-së, "qëllimi esencial i hetimit të tillë është të garantojë implementim efektiv të ligjeve vendore të cilat e mbrojnë të drejtën në jetë, siç përcaktohet me Rregulloren e UNMIK-ut nr. 1999/1 Mbi Autoritetin e Administratës së Përkohshme në Kosovë, të 25 korrikut të vitit 1999 dhe më pas, Rregulloren e UNMIK-ut nr. 1999/24 *mbi Ligjin e Aplikueshëm në Kosovë*, të 12 dhjetorit të vitit 1999, të ndryshuar".

63. PSSP-ja më tutje thekson që kur vendoset për kërkesat sipas nenit 2, duhet pasur parasysh që të mos ngarkohet barrë e papërballueshme apo joproporcionale mbi UNMIK-un. Në lidhje me këtë, PSSP-ja rikujton gjykimin e 15 shkurtit 2011, të dhënë nga Gjykata

Evropiane për të Drejta të Njeriut në rastin *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, duke theksuar paragrafin 70:

> "Gjykata merr parasysh situatën komplekse në Bosnjë e Hercegovinë, veçanërisht dhjetë vjetët e para pas luftës. Në situatë të tillë pas konflikti, ajo që arrin në barrë të papërballueshme dhe/apo joproporcionale duhet të matet nga faktet dhe konteksti shumë i veçantë. Në lidhje me këtë, gjykata thekson që më shumë se 100,000 njerëz u vranë, pothuajse 30,000 njerëz u zhdukën dhe më shumë se dy milionë njerëz u zhvendosën gjatë luftës në Bosnjë e Hercegovinë. Duhej bërë zgjedhje të paevitueshme sa i përket prioriteteve dhe burimeve të pasluftës."

64. Sipas mendimit të PSSP-së, UNMIK-u hasi në një situatë shumë të ngjashme në Kosovë si ajo në Bosnjë si pasojë e konfliktit. PSSP-ja thekson se mijëra njerëz u zhvendosën apo u zhdukën. Shumë nga personat e zhdukur u rrëmbyen, u vranë dhe u varrosën në varre të pashënuara brenda apo jashtë Kosovës, gjë që e bëri shumë të vështirë të gjendet vendndodhja dhe marrjen e mbetjeve të tyre mortore.

65. PSSP-ja sqaron se në qershor të vitit 2002, UNMIK themeloi ZPZHML-në me mandat që të përcaktojë fatin e të të zhdukurve; megjithatë puna e saj hasi në shumë sfida në fillim të operacioneve, për shkak të punës më parë të bërë kryesisht nga palët, të pavarura nga UNMIK-u. Në veçanti, PSSP-ja thekson që mbledhja e dëshmive për krime të luftës filloi me arritjen e NATO-s në vitin 1999 me ekipe të pavarura nga disa shtete që vepronin nën bashkërendimin e lirë të TNPJ-së. Mungesa e procedurave standarde të operimit apo centralizimit çoi deri te problemet me dëshmitë e mbledhura në këtë fazë. Në vitin 2000, TNPJ-ja ndërmori një operacion të madh të centralizuar të mjekësisë ligjore, me bazë në morgun e Rahovecit, me procedura standarde operuese për të gjitha ekipet e mjekësisë ligjore, përveç atij britanik, i cili operoi në mënyrë të pavarur jashtë Prishtinës. PSSP-ja deklaron që, në përpjekje për të demonstruar se krimet ishin sistematike dhe gjithëpërfshirëse, ekipet e TNPJ-së kryen autopsitë në sa më shumë trupa që ishte e mundshme, duke kryer pak apo aspak punë identifikuese; për më tepër, trupat e paidentifikuar të zhvarrosur në vitin 1999, u rivarrosën në vende ende të panjohura për ZPZHML-në. Pasi TNPJ-ja përfundoi punën e vet në vitin 2000, NJPZH-ja e Policisë së UNMIK-ut vazhdoi hetimet në shkallë të vogël për personat e zhdukur "*ex-officio*, pa ndonjë strategji më të gjerë ndjekëse". Si pasojë, u mblodh një sasi e madhe e informatave të pastrukturuara. PSSP-ja deklaron që, duke pasur parasysh vështirësitë e përshkruara më lart, "procesi i marrjes në mënyrë efektive me zhdukjet dhe shkeljet e tjera serioze të së drejtës ndërkombëtare humanitare ka qenë në rritje" në Kosovë, siç pasqyrohet në rastin *Paliq* të përmendur më lart. PSSP-ja konkludon që puna e ZPZHML-së i kontribuoi shumë përcaktimit të vendndodhjes dhe fatit të të zhdukurve nga konflikti në Kosovë; megjithatë, nuk ishte e mundshme të gjenden të gjithë të zhdukurit brenda kornizës kohore dhe resurseve në dispozicion në atë kohë.

66. PSSP-ja më tutje argumenton që rrënjësore për të kryer hetime efektive është një forcë policore profesionale, e trajnuar mirë dhe e pajisur mirë dhe një forcë e tillë nuk ka ekzistuar në Kosovë si rrjedhojë e konfliktit. Në vakuumin për kryerjen e detyrave policore pas përfundimit të konfliktit, UNMIK-u duhej të ndërtonte një Shërbim Policor të Kosovës nga zeroja, një detyrë e gjatë dhe sfiduese e cila, sipas PSSP-së, akoma është në progres. PSSP-ja po ashtu deklaron që Policia e UNMIK-ut hasi në sfida të shumta në ushtrimin e funksioneve për zbatimin e ligjit që gradualisht iu bartën nga KFOR-i në vitin 1999-2000.

Në lidhje me këtë, ai përmend Raportin vjetor të Policisë së UNMIK-ut të vitit 2000, që përshkruan situatën si në vijim:

> "Policia e UNMIK-ut duhej të merrej me pasojat e luftës, trupat e vdekur dhe shtëpitë e plaçkitura dhe të djegura. Dhuna etnike shpërtheu përmes dëbimeve ilegale, marrjes me forcë të pronave, djegies së shtëpive dhe dhunës fizike kundër komuniteteve në gjithë Kosovën. Temperamentet dhe tensionet ishin të larta ndërmjet të gjitha grupeve etnike, të rënduara nga raportet për personat e humbur dhe të vdekur. U bë imperativ për Policinë e UNMIK-ut që të krijojë rendin dhe të ndërtojë shpejt një strukturë për të regjistruar dhe hetuar krimet.
>
> E gjithë kjo duhej të bëhej me burime të kufizuara fizike dhe njerëzore. Duke qenë misioni i parë ekzekutiv në historinë e OKB-së, koncepti, planifikimi dhe zbatimi zhvilloheshin në terren. Me 20 nacionalitete të ndryshme kontribuuese në fillim, ishte një detyrë shumë sfiduese për drejtuesit e policisë të krijojnë praktika të përgjithshme për rezultate optimale në një ambient me rrezik të lartë."

67. PSSP-ja deklaron që policët ndërkombëtarë të UNMIK-ut duhej t'i përshtateshin kryerjes së hetimeve në një territor dhe vend të huaj, me mbështetje të kufizuar nga Policia e Kosovës ende në zhvillim. Ai deklaron më tutje që këta hetues shpesh haseshin me situata, ku individët që kishin dije relevante për vendndodhjen dhe fatin e personave të zhdukur, nuk deshën të zbulonin këtë informatë. Sipas PSSP-së, të gjitha këto kufizime penguan në aftësinë e Policisë së UNMIK-ut për të kryer hetimet sipas standardeve që mund të priten nga shtetet me institucione më të zhvilluara të cilat nuk ndeshen me numër të madh rastesh të kësaj natyre të lidhura me situatën pas konfliktit.

68. Për sa i përket gjetjes së mbetjeve mortore, PSSP-ja deklaron se përpjekjet hetimore të UNMIK-ut çuan te gjetja dhe identifikimi i mbetjeve mortore të Sërgjan Vitosheviqit, që ndodhi në muajin shkurt të vitit 2006. Në atë kohë, u krye një autopsi e cila e vërtetoi shkaktarin e vdekjes; megjithatë mbetjet mortore të identifikuara si të Sërgjan Vitosheviqit iu dorëzuan nga EULEX-i një përfaqësuesi të Komisionit të Qeverisë serbe për persona të zhdukur në vitin 2010. Në lidhje me këtë, PSSP-ja deklaron se "për periudhën që fillon më 7 shkurt 2006 dhe përfundon më 9 dhjetor 2008, data kur përfundoi përgjegjësia e UNMIK-ut në lidhje me policinë dhe drejtësinë në Kosovë", "nuk ka asnjë informatë në dosje për sa i përket ndonjë arsyeje të mbajtjes së mbetjeve mortore nga UNMIK-u". PSSP-ja deklaron se "UNMIK-u gjithashtu nuk ka ndonjë informatë për një informim zyrtar të familjes apo procedurën në rast të refuzimit për të pranuar mbetjet mortore".

69. Për sa i përket identifikimit dhe sjelljes së autorëve para drejtësisë, PSSP-ja në mënyrë specifike argumenton se "hetimi ishte hapur nga Policia e UNMIK-ut" dhe se nga dosjet hetimore kuptohet se "rasti i zhdukjes dhe vdekjes së z. Sërgjan Vitosheviq ishte pjesë e një hetimi për vrasje masive që kishin ndodhur në rajonin e Rahovecit". PSSP-ja deklaron se në vitin 2005 hetuesit rekomanduan që "dosja hetimore të mbetet e hapur dhe në zhvillim e sipër në kuadër të NJKL-së, me sa duket për t'u shqyrtuar më tutje nëse dalin dëshmitarë shtesë apo nëse do të ketë informata shtesë në dispozicion".

70. Në fund, PSSP-ja argumenton se "është e qartë se Policia e UNMIK-ut bëri përpjekje të kryejë hetime në pajtim me kërkesat procedurale sipas nenit 2 të KEDNJ-së, që kanë për qëllim t'i sjellë autorët para drejtësisë".

3. Vlerësimi i Panelit

71. Paneli konsideron që ankuesit thirren në shkeljen e obligimit procedural që rrjedh nga e drejta për jetë, e garantuar me nenin 2 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (KEDNJ), në atë që Policia e UNMIK-ut nuk kreu një hetim efektiv për rrëmbimin e Sërgjan Vitosheviqit.

a) Dorëzimi i dosjeve relevante

72. PSSP-ja thekson se të gjitha dosjet në dispozicion lidhur me hetimin i janë paraqitur Panelit. Megjithatë, në komentet e tij të 8 korrikut 2013, PSSP-ja thotë se dosjet mund të jenë jo të plota (shih § 61 më lart).

73. Paneli thekson se në nenin 15 të Rregullores së UNMIK-ut numër 2006/12, thuhet që Paneli mund të kërkojë dorëzimin nga UNMIK-u të çdo dokumenti dhe që PSSP-ja të bashkëpunojë me Panelin dhe të sigurojë ndihmën e nevojshme duke përfshirë, në veçanti, lëshimin e dokumenteve dhe informatave relevante për ankesën. Paneli në lidhje me këtë i referohet praktikës gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, që duhet nxjerrë konkluzione nga sjellja e palës së paditur gjatë procedurave, duke përfshirë dështimin e vet "për t'i dorëzuar informatat në duart e tyre pa një sqarim të kënaqshëm" (shih GJEDNJ, *Çelikbilek kundër Turqisë*, nr. 27693/95, vendimi i gjykatës, 31 maj 2005, § 56).

74. Paneli gjithashtu thekson që ruajtja e duhur e dosjeve hetimore lidhur me krimet siç janë vrasjet dhe zhdukjet, nga hapja e hetimit deri te dorëzimi i tyre, është vendimtare për vazhdimin e hetimeve të tilla dhe kështu mund t'i ngritë çështjet *vetvetiu* sipas nenit 2. Paneli gjithashtu thekson se UNMIK-u nuk ka dhënë ndonjë sqarim pse dokumentacioni mund të jetë jo i plotë dhe as cilat pjesë të dokumentacionit mund të jenë jo të plota.

75. Paneli nuk është në pozitë të verifikojë plotësinë e dosjeve të pranuara të hetimit. Prandaj, Paneli do të vlerësojë bazueshmërinë e ankesës në bazë të dokumenteve që janë në dispozicion (në këtë kuptim shih GJEDNJ, *Tsechoyev kundër Rusisë*, nr. 39358/05, vendimi i gjykatës, 15 mars 2011, § 146).

b) Parimet e përgjithshme në lidhje me obligimin për të kryer hetim efektiv sipas nenit 2

76. Paneli thekson që obligimi pozitiv për t'i hetuar zhdukjet pranohet gjerësisht në të drejtën ndërkombëtare për të drejtat e njeriut, së paku që nga rasti i Gjykatës Ndër-Amerikane për të Drejtat e Njeriut *Velásquez-Rodríguez* (shih Gjykata Ndër-Amerikane për të Drejtat e Njeriut [GJNADNJ], *Velásquez-Rodríguez kundër Hondurasit*, vendimi i gjykatës, 29 korrik 1988, seria C nr. 4). Obligimi pozitiv gjithashtu është kërkuar nga KDNJ siç rrjedh nga neni 6 (e drejta në jetë), neni 7 (ndalimi i trajtimit mizor dhe jonjerëzor) dhe neni 9 (e drejta në liri dhe siguri të personit), shpallur në lidhje me nenet 2 (3) (e drejta për kompensim efektiv) e KNDCP (shih KDNJ, Komenti i përgjithshëm nr. 6, 30 prill 1982, § 4; KDNJ, Komenti i përgjithshëm nr. 31, 26 maj 2004, §§ 8 dhe 18, KDCP/C/21/Rev.1/Shtojca 13; shih gjithashtu mes tjerash, KDNJ, *Mohamed El Awani kundër Xhamahirisë Arabe të Libisë*, komunikata nr. 1295/2004, mendimet e 11 korrikut 2007, KDCP/C/90/D/1295/2004). Obligimi për të hetuar zhdukjet dhe vrasjet gjithashtu

kërkohet në Deklaratën e OKB-së mbi Mbrojtjen e të Gjithë Personave nga Zhdukjet e Imponuara (A/Rez/47/133, 18 dhjetor 1992), dhe më tutje e detajuar në udhëzimet e OKB-së, siç janë Manuali i OKB-së mbi Parandalimin Efektiv dhe Hetimin e Ekzekutimeve Jashtëligjore Arbitrare dhe Përmbledhëse (1991) dhe "Udhëzime për Kryerjen e Hetimeve të Kombeve të Bashkuara për Akuzat për Masakra" (1995). Rëndësia e obligimit konfirmohet me miratimin e Konventës Ndërkombëtare për Mbrojtjen e të Gjithë Personave nga Zhdukjet e Imponuara në vitin 2006, e cila hyri në fuqi më 23 dhjetor 2010.

77. Me qëllim të trajtimit të akuzave të ankuesve, Paneli i referohet praktikës gjyqësore të vërtetuar mirë të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut mbi obligimet procedurale sipas nenit 2 të KEDNJ-së. Gjykata ka gjetur që "[o]bligimi për të mbrojtur të drejtën në jetë sipas nenit 2, shpallur në lidhje me detyrën e përgjithshme të shtetit sipas nenit 1 të Konventës për t'i "siguruar secilit brenda juridiksionit [të vet] të drejtat dhe liritë e përcaktuara në [K]onventë", kërkon shprehimisht që duhet të ketë disa forma të hetimit zyrtar efektiv kur individët janë vrarë …" (shih *mutatis mutandis*, GJEDNJ, *McCann dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, vendimi i gjykatës, 27 shtator 1995, § 161, seria A nr. 324; dhe GJEDNJ, *Kaya kundër Turqisë*, vendimi i gjykatës, 19 shkurt 1998, § 105, *Raportet e gjykimeve dhe vendimeve* 1998-I; shih gjithashtu GJEDNJ, *Jasinskis kundër Letonisë*, nr. 45744/08, vendimi i gjykatës, 21 dhjetor 2010, § 71). Detyra për të kryer një hetim të tillë del në të gjitha rastet e vrasjes dhe vdekjeve tjera të dyshimta, pavarësisht nëse autorët ishin personat privatë apo agjentët e shtetit apo janë të panjohur (shih GJEDNJ, *Kolevi kundër Bullgarisë*, nr. 1108/02, vendimi i gjykatës, 5 nëntor 2009, § 191).

78. Gjykata Evropiane gjithashtu ka shpallur që obligimi procedural për të siguruar disa forma të hetimit zyrtar efektiv ekziston, gjithashtu, kur një individ është zhdukur në rrethana kërcënimi me jetë dhe nuk kufizohet në rastet ku është e qartë që zhdukja u shkaktua nga një agjent i shtetit (shih GJEDNJ [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 59 më lart në § 136).

79. Autoritetet duhet të veprojnë vetë, sapo çështja të ketë arritur në vëmendjen e tyre, dhe ato nuk mund t'ia lënë atë iniciativës të të afërmit për të paraqitur ankesë formale apo të marrë përgjegjësinë për kryerjen e ndonjë procedure hetimore (shih GJEDNJ, *Ahmet Özkan dhe të tjerët kundër Turqisë*, nr. 21689/93, vendimi i gjykatës, 6 prill 2004, § 310, shih gjithashtu GJEDNJ, *Isayeva kundër Rusisë*, nr. 57950/00, vendimi i gjykatës i 24 shkurtit 2005, § 210).

80. Duke vendosur standardet për një hetim efektiv, gjykata ka shpallur që "përveç të qenit i pavarur, i qasshëm për familjen e viktimës me gatishmërinë dhe saktësinë, dhënies së elementit të mjaftueshëm për shqyrtim publik të hetimit dhe rezultateve të tij, hetimi duhet gjithashtu të jetë efektiv në kuptimin që të jetë në gjendje të shpie në përcaktimin nëse vdekja është shkaktuar në mënyrë të paligjshme dhe nëse po, kah identifikimi dhe dënimi i atyre që janë përgjegjës (shih GJEDNJ [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 59 më lart, në § 191; shih gjithashtu GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës* nr. 4704/04, vendimi i gjykatës, 15 shkurt 2011, § 63). Ky nuk është vetëm një obligim për arritjen e rezultateve, por edhe për përdorimin e mjeteve të duhura. Autoritetet duhet të ndërmarrin çfarëdo hapash të arsyeshëm për të siguruar dëshmi lidhur me incidentin, duke përfshirë ndër të tjera dëshmitë e dëshmitarit okular, dëshmitë e mjekësisë ligjore dhe, ku është e nevojshme, një autopsi e cila siguron të dhëna të plota dhe të sakta për lëndimin dhe një analizë objektive të të gjeturave klinike, duke përfshirë

shkaktarin e vdekjes. Çdo e metë në hetim e cila rrezikon aftësinë për të vërtetuar shkaktarin e vdekjes ose personin apo personat përgjegjës, do të rrezikojë të jetë si parregullsi sa i përket këtij standardi (shih GJEDNJ, *Ahmet Özkan dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 79 më lart, në § 312; dhe *Isayeva kundër Rusisë*, përmendur në § 79 më lart, në § 212).

81. Në veçanti, përfundimi i hetimit duhet të bazohet në analizë të plotë, objektive dhe të paanshme të të gjitha elementeve relevante. Mosndjekja e një piste të qartë të hetimit rrezikon deri në shkallë vendimtare aftësinë për t'i vërtetuar rrethanat e rastit dhe identitetin e atyre që janë përgjegjës (shih GJEDNJ, *Kolevi kundër Bullgarisë*, përmendur në § 77 më lart, në § 201). Megjithatë, natyra dhe shkalla e shqyrtimit, të cilat plotësojnë pragun minimal të efektivitetit të hetimit, varen nga rrethanat e rastit të veçantë. Ato duhen vlerësuar në bazë të të gjitha fakteve relevante dhe në lidhje me realitetet praktike të punës hetimore (shih GJEDNJ, *Velcea dhe Mazăre kundër Rumanisë,* nr. 64301/01, vendimi i gjykatës, 1 dhjetor 2009, § 105).

82. Në mënyrë specifike për sa i përket personave të zhdukur që më vonë janë gjetur të vdekur, gjykata ka shpallur që procedurat e zhvarrimit dhe identifikimit të mbetjeve mortore nuk shterojnë obligimin sipas nenit 2 të KEDNJ. Gjykata konsideron që "obligimi procedural që del nga zhdukja do të mbetet përgjithësisht për sa kohë që vendndodhja dhe fati i personit janë të panjohura dhe kështu është i një natyre të vazhdueshme" (GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur në § 80 më lart në § 46; në kuptimin e njëjtë GJEDNJ [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 59 më lart në § 148, *Aslakhanova dhe të tjerët kundër Rusisë*, nr. 2944/06 dhe të tjerët, vendimi i gjykatës, 18 dhjetor 2012, § 122). Megjithatë, gjykata gjithashtu thekson që ky obligim procedural "nuk përfundon madje edhe me zbulimin e trupit .... Kjo vetëm hedh dritë në një aspekt të fatit të personit të zhdukur dhe obligimi për të shpjeguar zhdukjen dhe vdekjen, dhe gjithashtu për të identifikuar dhe ndjekur çdo autor të akteve të paligjshme në lidhje me këtë përgjithësisht mbetet" (GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur më lart në § 46; në kuptimin e njëjtë GJEDNJ [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 59 më lart në § 145). Megjithëse gjetja dhe identifikimi pasues i mbetjeve mortore të viktimës munden vetvetiu të jenë arritje të rëndësishme, obligimi procedural sipas nenit 2 vazhdon të ekzistojë (shih GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur më lart, në § 64).

83. Sa i përket kërkesës për shqyrtim publik, gjykata ka shpallur më tutje që duhet të ketë elemente të mjaftueshme të shqyrtimit publik të hetimit apo rezultateve të tij për të siguruar përgjegjësi në praktikë dhe në teori. Shkalla e shqyrtimit të kërkuar publik mundet të ndryshojë mjaft nga rasti në rast. Në të gjitha rastet, megjithatë, i afërmi i viktimës duhet të jetë i përfshirë në procedurë deri në shkallën që mbron interesat e tij legjitime (shih *Ahmet Özkan dhe të tjerët*, përmendur në § 79 më lart, në §§ 311-314; GJEDNJ, *Isayeva kundër Rusisë*, përmendur në § 79 më lart, në §§ 211-214 dhe rastet e përmendura aty; GJEDNJ [DHL], *Al-Skeini dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, vendimi i gjykatës nr. 55721/07, 7 korrik 2011, § 167, KEDNJ 2011).

84. Gjykata gjithashtu ka theksuar rëndësinë e madhe të hetimit efektiv për gjetjen e së vërtetës se çfarë ka ndodhur, jo vetëm për familjet e viktimave por gjithashtu edhe për viktimat e tjera të krimeve të ngjashme, dhe gjithashtu publikun e gjerë, të cilët kanë të drejtë të dinë se çfarë ka ndodhur (GJEDNJ [DHL], *El-Masri kundër ish-Republikës Jugosllave të Maqedonisë*, nr. 39630/09, vendimi i gjykatës, 13 dhjetor 2012, § 191). Organizata e

Kombeve të Bashkuara gjithashtu pranon rëndësinë e së drejtës për të ditur të vërtetën. Sipas Sekretarit të Përgjithshëm të Organizatës së Kombeve të Bashkuara, "e drejta për ta ditur të vërtetën nënkupton njohurinë e tërë dhe të plotë rreth shkeljeve dhe ngjarjeve që kanë ndodhur, rrethanat e tyre specifike dhe kush mori pjesë në to. Në rastin e personave të zhdukur … ajo gjithashtu nënkupton të drejtën për të ditur për fatin dhe vendndodhjen e viktimës." (shih Raporti i Sekretarit të Përgjithshëm të OKB-së, Personat e zhdukur, A/67/267, 8 gusht 2012, § 5; shih gjithashtu Këshilli për të Drejtat e Njeriut i OKB-së, Rezolutat 9/11 dhe 12/12: E drejta për të ditur të vërtetën, 24 shtator 2008 dhe 12 tetor 2009).

c) Aplikueshmëria e nenit 2 në kontekstin e Kosovës

85. Paneli është i vetëdijshëm për faktin që rrëmbimi i Sërgjan Vitosheviqit ndodhi gjatë konfliktit të Kosovës në korrik të vitit 1998, përafërsisht 11 muaj para vendosjes së UNMIK-ut në Kosovë. UNMIK-u u vu në dijeni për çështjen menjëherë pas konfliktit të armatosur kur krimi, dhuna dhe pasiguria ishin shumë të përhapura.

86. Për pjesën e tij, PSSP-ja nuk e konteston që UNMIK-u e kishte për detyrë ta hetonte rastin aktual sipas nenit 2 të KEDNJ-së. Megjithatë, sipas PSSP-së, rrethanat unike të ndërlidhura me kontekstin e Kosovës dhe vendosjen e UNMIK-ut në fazën e parë të misionit, duhet marrë parasysh kur vlerësohet nëse ky hetim është në pajtim me nenin 2 të KEDNJ-së. Në esencë, PSSP-ja argumenton që nuk është e mundshme të vlejnë për UNMIK-un të njëjtat standarde të aplikueshme për një vend në një situatë normale.

87. Paneli konsideron që argumentet e PSSP-së ngritin dy pyetje kryesore: e para, nëse standardet e nenit 2 vazhdojnë të vlejnë në situatën e konfliktit apo dhunës së përgjithësuar dhe, e dyta, nëse standardet e tilla duhet konsideruar plotësisht të aplikueshme për UNMIK-un.

88. Sa i përket aplikueshmërisë së nenit 2 për UNMIK-un, Paneli rikujton që me miratimin e Rregullores së UNMIKU-t nr. 1999/1, më 25 korrik 1999, UNMIK-u mori përsipër obligimin që t'i zbatojë standardet e njohura ndërkombëtarisht për të drejtat e njeriut në ushtrimin e funksioneve të veta. Ky zotim u detajua në Rregulloren e UNMIK-ut nr. 1999/24, të 12 dhjetorit 1999, përmes së cilës UNMIK-u mori përsipër obligimet sipas instrumenteve të caktuara ndërkombëtare për të drejtat e njeriut, duke përfshirë KEDNJ-në. Në lidhje me këtë, Paneli tanimë ka gjetur se është e vërtetë që karakteri i përkohshëm i UNMIK-ut dhe vështirësitë e ngjashme duhet marrë parasysh në lidhje me një numër situatash, por në asnjë rrethanë këto elemente nuk mund të merren si arsyetim për uljen e standardeve të respektimit të të drejtave të njeriut, të cilat u inkorporuan sipas rregullit në mandatin e UNMIK-ut (shih PKDNJ, *Millogoriq dhe të tjerët*, nr. 38/08 dhe të tjerët, mendimi i 24 marsit 2011, § 44; *Berisha dhe të tjerët*, nr. 27/08 dhe të tjerët, mendimi i 23 shkurtit 2011,§ 25; *Laliq dhe të tjerët*, nr. 09/08 dhe të tjerët, mendimi i 9 qershorit 2012, § 22).

89. Sa i përket aplikueshmërisë së nenit 2 në situatat e konfliktit apo dhunës së përgjithësuar, Paneli rikujton që Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut ka vendosur aplikueshmërinë e nenit 2 në situatat pas konfliktit, duke përfshirë vendet e ish-Jugosllavisë (shih mes shembujve të tjerë, GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*,përmendur në § 80 më lart dhe GJEDNJ, *Julariq kundër Kroacisë*, nr. 20106/06, vendimi i gjykatës, 20 janar

2011). Gjykata ka konsideruar më tutje që obligimi procedural sipas nenit 2 vazhdon të zbatohet në "kushte të rënda të sigurisë, duke përfshirë një kontekst të konfliktit të armatosur" (shih GJEDNJ [DHL], *Al-Skeini dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, përmendur në § 83 më lart, në § 164; shih gjithashtu GJEDNJ, *Güleq kundër Turqisë*, vendimi i gjykatës, 27 korrik 1998, § 81, Raportet 1998-IV; GJEDNJ, *Ergi kundër Turqisë*, vendimi i gjykatës, 28 korrik 1998, §§ 79 dhe 82, Raportet 1998-IV; GJEDNJ, *Ahmet Özkan dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 79 më lart, në §§ 85-90, 309-320 dhe 326-330; *Isayeva kundër Rusisë*, përmendur në § 79 më lart, në §§ 180 dhe 210; GJEDNJ, *Kanlibaş kundër Turqisë*, nr. 32444/96, vendimi i gjykatës, 8 dhjetor 2005, §§ 39-51).

90. Gjykata ka pranuar që "ku vdekja [dhe zhdukjet] që duhet hetuar sipas nenit 2 ndodhin në rrethana të dhunës së përgjithësuar, konfliktit të armatosur apo kryengritjes, pengesat mund të vendosen në rrugën e hetuesve dhe shtrëngesat mund të detyrojnë përdorimin e masave më pak efektive të hetimit apo mund të bëjnë që ndonjë hetim të shtyhet" (shih, GJEDNJ [DHL], *Al-Skeini dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar*,përmendur më lart në §164;GJEDNJ, *Bazorkina kundër Rusisë*, nr. 69481/01, vendimi i gjykatës, 27 korrik 2006, § 121). Megjithatë, gjykata konsideron që "obligimi sipas nenit 2 për të mbrojtur jetën detyron që, madje edhe në kushte të rënda sigurie, të gjithë hapat e arsyeshëm duhet të ndërmerren për të siguruar se po kryhet një hetim efektiv dhe i pavarur për shkeljet e pretenduara të së drejtës për jetë (shih mes shumë shembujve të tjerë, GJEDNJ, *Kaya kundër Turqisë*, përmendur në § 77 më lart, në §§ 86-92; GJEDNJ, *Ergi kundër Turqisë*, përmendur më lart, në §§ 82-85; GJEDNJ [DHL], *Tanrıkulu kundër Turqisë,* nr. 23763/94, vendimi i gjykatës, 8 korrik 1999, §§ 101-110, KEDNJ 1999-IV; GJEDNJ, *Khashiyev dhe Akayeva kundër Rusisë*, nr. 57942/00 dhe 57945/00, vendimi i gjykatës, 24 shkurt 2005, §§ 156-166; GJEDNJ, *Isayeva kundër Rusisë*, përmendur në § 79 më lart, në §§ 215-224; GJEDNJ, *Musayev dhe të tjerët kundër Rusisë*, nr. 57941/00 dhe të tjerët, vendimi i gjykatës, 26 korrik 2007, §§ 158-165).

91. Ngjashëm, KDNJ-a konsideron që e drejta për jetë, duke përfshirë garancitë e veta procedurale, konsiderohet si e drejtë supreme nga e cila nuk lejohet kurrfarë shmangie, madje edhe në kohën e emergjencave publike të cilat kërcënojnë jetën e kombit (shih, KDNJ, Komenti i përgjithshëm nr. 6, përmendur në § 76 më lart, në § 1; KDNJ, *Abubakar Amirov dhe Aïzan Amirova kundër Federatës Ruse*, komunikata nr. 1447/2006, mendimet e 22 prillit 2009, § 11.2, KDCP/C/95/D/1447/2006). Për më tepër, KDNJ ka shpallur aplikueshmërinë e nenit 2 (3), 6 dhe 7 të KNDCP me referencë specifike në obligimin e UNMIK-ut për të kryer hetime të duhura për zhdukjet dhe rrëmbimet në Kosovë (shih KDNJ, Observime përfundimtare të Komitetit për të Drejtat e Njeriut: Kosovë (Serbi), 14 gusht 2006, §§ 12-13, KDCP/C/UNK/CO/1).

92. Paneli vlerëson vështirësitë në të cilat UNMIK-u hasi gjatë fazës së parë të vendosjes së tij. Paneli thekson që rëndësia e duhur kushtuar çështjes së personave të zhdukur në Kosovë, nënkupton që UNMIK-u është dashur t'i marrë parasysh të dyja dimensionet humanitare dhe penale të situatës. Në veçanti, Paneli konsideron se rëndësia që u është kushtuar hetimeve penale dhe vështirësitë në Kosovë që kufizuan aftësinë e autoriteteve hetimore për t'i kryer hetimet e tilla, siç u përshkrua nga PSSP-ja, ishin vendimtare që UNMIK-u të krijojë nga fillimi një ambient të favorshëm për kryerjen e hetimeve kuptimplota. Kjo do të përfshinte krijimin e një sistemi ku do të hynin elementet e tilla, siç janë dhënia e përgjegjësisë së plotë për mbikëqyrjen dhe monitorimin e progresit në hetime, sigurimin e shqyrtimit të rregullt të gjendjes së hetimeve dhe një proces për dorëzim të duhur të rasteve

ndërmjet nëpunësve apo njësive të ndryshme të Policisë së UNMIK-ut. Një sistem i tillë gjithashtu duhet marrë parasysh nevojat për mbrojtje të viktimave dhe dëshmitarëve (shih, *mutatis mutandis*, GJEDNJ, *R.R. dhe të tjerët kundër Hungarisë,* nr. 19400/11, vendimi i gjykatës, 4 dhjetor 2012, §§ 28-32), dhe gjithashtu të konsiderojë cenueshmërinë e veçantë të personave të zhvendosur në situatat pas konfliktit (shih GJEDNJ [DHL], *Sargsyan kundër Azerbajxhanit,* nr. 40167/06, vendimi i 14 dhjetorit 2011, § 145; dhe GJEDNJ [DHL], *Chiragov dhe të tjerët kundër Armenisë,* nr. 13216/05, vendimi i 14 dhjetorit 2011, § 146). Ndonëse kuptohet që vendosja dhe organizimi i organeve të policisë dhe drejtësisë ndodhi gradualisht, Paneli mendon që ky proces përfundoi në vitin 2003, kur sistemi i policisë dhe gjyqësisë në Kosovë nga Sekretari i Përgjithshëm i OKB-së u përshkrua se "funksionon mirë" dhe është "i qëndrueshëm" (shih § 22 më lart).

93. Duke iu përgjigjur vërejtjes së PSSP-së që neni 2 duhet interpretuar në një mënyrë që nuk ngarkon një barrë të papërballueshme dhe joproporcionale mbi autoritetet, në kontekst të aktiviteteve policore apo të prioriteteve dhe burimeve, Paneli e ka parasysh që Gjykata Evropiane ka vendosur që, ajo që arrin të bëhet barrë e papërballueshme dhe/apo joproporcionale, duhet të matet nga faktet dhe kontekstet shumë të veçanta (shih GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës,* përmendur në § 80 më lart, në § 70; *Brecknell kundër Mbretërisë së Bashkuar,* nr. 32457/04, 27 nëntor 2007, § 62).

94. Paneli më tutje tërheq vëmendjen që detyra e tij nuk është t'i shqyrtojë praktikat relevante apo pengesat e pretenduara për të kryer hetime efektive *in abstracto,* por vetëm në lidhje me aplikimin e tyre specifik në rrethana të veçanta të një situate që është çështje para tij (shih GJEDNJ, *Brogan dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar,* vendimi i gjykatës, 29 nëntor 1988, §53, seria A nr. 145-B). Prandaj, Paneli përfundon që natyra dhe shkalla e shqyrtimit për të përcaktuar nëse efektiviteti i hetimit e plotëson pragun minimal varet nga rrethanat e rastit të caktuar. Për këto arsye, Paneli konsideron që do të vërtetojë në lidhje me secilin rast nëse janë ndërmarrë të gjithë hapat e arsyeshëm për të kryer një hetim efektiv siç përshkruhet nga neni 2, duke pasur parasysh realitetet e punës hetimore në Kosovë.

d) Pajtueshmëria me nenin 2 në rastin aktual

95. Duke iu kthyer rrethanave të rastit aktual, Paneli thekson që kishte mangësi në kryerjen e hetimit nga zanafilla e tij, duke pasur parasysh që faza fillestare e hetimit është e një rëndësie shumë të madhe. Megjithatë, në dritë të vlerësimeve të bëra më lart lidhur me juridiksionin e tij të limituar dhe të përkohshëm (shih § 59), Paneli sjell ndërmend që është kompetent *ratione temporis* për të vlerësuar pajtueshmërinë e hetimit me nenin 2 të KEDNJ-së vetëm për periudhën prej 23 prillit 2005, duke pasur parasysh gjendjen e rastit në atë datë (GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur në § 80 më lart në § 70). Periudha në shqyrtim përfundon më 9 dhjetor 2008, me marrjen e përgjegjësisë nga EULEX-i në fushën e administrimit të drejtësisë (shih § 24 më lart).

96. Ankuesit deklarojnë se rrëmbimi i djalit të tyre iu raportua KNKK-së dhe pas vendosjes, autoriteteve të UNMIK-ut. Duke i munguar dokumentacioni specifik në lidhje me këtë, Paneli konsideron se UNMIK-u u vu në dijeni për zhdukjen e Sërgjan Vitosheviqit më së voni në tetor të vitit 2001, kur KNKK-ja informoi UNMIK-un për zhdukjen (shih § 30 më lart).

97. Paneli thekson se, megjithëse data e saktë e fillimit të hetimit që kishte për qëllim identifikimin e autorëve të mundshëm nuk gjendet në dosjen e rastit, aktivitetet e para të dokumentuara hetimore u kryen nga UNMIK-u në muajin mars të vitit 2004 (shih § 41 më lart). Paneli gjithashtu thekson se deklarata e dëshmitarit z. J.L., i cili deklaron se ai ishte rrëmbyer së bashku me Sërgjan Vitosheviqin, por i cili arriti të ikën, ishte marrë vetëm në muajin mars të vitit 2005.

98. Paneli gjithashtu thekson se është e qartë nga dosja e rastit se, duke filluar prej vitit 2004, hetuesit ishin në dijeni se rasti i Sërgjan Vitosheviqit ishte pjesë e një hetimi më të gjerë lidhur me rrëmbimet, paraburgimet dhe vrasjet që ndodhën në zonën e Rahovecit në vitin 1998 dhe 1999. Megjithatë, çfarë mungon në të dhënat e një hetimi të tillë që përfshin motivin e mundshëm të rrëmbimeve, paraburgimeve dhe vrasjeve, është dëshmia që aludon për hetim sistematik për rastin. Dokumentet e siguruara paraqesin kryesisht informata përmbledhëse që identifikojnë faktet, dëshmitarët e mundshëm, dhe ata persona prej të cilëve mund të jenë marrë deklarata, dhe gjithashtu informata lidhur me ngjarjet në Rahovec të një OJQ-je. Nuk janë ofruar deklarata zyrtare të dëshmitarëve të tjerë dhe gjithashtu nuk janë dhënë kurrfarë informatash lidhur me hapat zyrtarë hetimorë në përpjekje për të gjetur Qendrën e paraburgimit në Malishevë. Përveç kësaj, informatat e marra nga dëshmitarë vendimtarë të identifikuar në hetim, sikur z. J.L., duket se nuk janë përcjell dhe hetuar më tutje.

99. Për më tepër, Paneli thekson se aktivitete tjera të tilla, sikur intervistimi i dëshmitarëve të mundshëm ku është gjetur vetura, personave të cilët kanë raportuar ta kenë parë viktimën në Qendrën e paraburgimit të UÇK-së në Malishevë, dëshmitarin A.A., i cili duket ta ketë konfirmuar deklaratën e J.L. dhe personin i cili pohoi ta ketë parë Sërgjan Vitosheviqin në Shqipëri, nuk duket se janë ndërmarrë.

100. Duke u kthyer te periudha nën juridiksionin e vet, nga 23 prilli 2005, Paneli thekson se pas asaj dite kritike vazhdoi dështimi për të kryer veprime të nevojshme hetimore, dhe kështu, në pajtim me obligimin e vazhdueshëm për të hetuar, solli vlerësimin për krejt hetimin brenda periudhës së juridiksionit të Panelit.

101. Përveç kësaj, Paneli konsideron se pasi ata që janë përgjegjës për krimin nuk janë gjetur, UNMIK-u ishte i obliguar t'i përdorte mjetet në dispozicion që i ka, për të shqyrtuar rregullisht progresin e hetimit, për të siguruar që asgjë nuk neglizhohet dhe që ndonjë dëshmi e re është marrë parasysh, dhe gjithashtu t'i informojë të afërmit e Sërgjan Vitosheviqit për ndonjë pistë të re të mundshme të hetimit.

102. Në të vërtetë, rasti i Sërgjan Vitosheviqit ishte rishqyrtuar nga NJHKL-ja në vitin 2007, kur hetuesit që shqyrtuan rastin e kualifikuan dëshminë e z. J.L. si një dëshmi të rëndësishme që kërkonte veprim të mëtejmë. Është për t'u theksuar se ky shqyrtim, që identifikonte këtë çështje të veçantë ndodhi diku pas dy vjetësh pasi ishte intervistuar fillimisht z. J.L. Gjithashtu, duket se nuk është bërë asnjë vazhdim i shqyrtimit.

103. Për sa i përket gjetjes së mbetjeve mortore, Paneli thekson se ato u gjetën në muajin maj të vitit 2005 dhe u identifikuan përmes analizës së ADN-së, më 7 shkurt 2006. Autopsia, e cila u krye po të njëjtën ditë, vërtetoi natyrën e dhunshme të vdekjes së Sërgjan Vitosheviqit. Paneli gjithashtu thekson se nuk është dhënë asnjë sqarim se, pse dorëzimi i

mbetjeve mortore të identifikuara si të Sërgjan Vitosheviqit nuk u bë gjatë periudhës nën autoritetin e UNMIK-ut dhe çfarë përpjekjesh ishin bërë në këtë drejtim nga UNMIK-u.

104. Mungesa e dukshme e një reagimi të Policisë së UNMIK-ut, mund t'u ketë dërguar sinjalin autorëve që, autoritetet ose nuk ishin në gjendje apo nuk ishin të gatshme t'i hetojnë aktet e tilla kriminale. Një qëndrim i tillë i autoriteteve ndaj krimeve më të rënda në ndonjë shoqëri, dhe veçanërisht në rrethanat pas konfliktit, krijon pashmangshëm një kulturë të mosndëshkimit ndër kriminelët dhe mund të çojë vetëm në përkeqësim të situatës. Problemet të cilat UNMIK-u i hasi në fillim të misionit të vet, të cilat u cekën më lart, nuk arsyetojnë mosveprimin e tillë, as në fillim e as më vonë.

105. Duke iu përgjigjur parashtresës së PSSP-së se, prej vitit 2007 hetuesit e NJHKL-së rekomanduan që rasti i Sërgjan Vitosheviqit të mbetet i hapur dhe në zhvillim e sipër për t'u shqyrtuar më tutje nëse paraqiten dëshmitarë të tjerë apo ka informata shtesë në dispozicion, Paneli konsideron se gjetja e informatave të nevojshme për të plotësuar zbrazëtitë e një hetimi është qëllimi kryesor i çdo aktiviteti hetimor. Prandaj, mungesa e informatave nuk duhet shfrytëzuar si argument për të mbrojtur mosveprimin e autoriteteve hetimore. Siç është dëshmuar, në vend të kërkimit të mëtejmë aktiv për informata dhe pista të hetimit, Policia e UNMIK-ut thjesht priti që informatat e mëtejme të dalin vetvetiu. Në këtë situatë kjo mund të ketë çuar kah humbja e dëshmive të mundshme. Në të vërtetë Policia e UNMIK-ut nuk i trajtoi deri në fund informatat që i kishte.

106. Paneli pranon se detyra për të hetuar, nuk duhet ndalur së kryeri vetëm për shkak se hetimi nuk ka sjell rezultate të kënaqshme. Megjithatë, një hetim i tillë duhet të ndërmerret seriozisht dhe jo për një formalitet të thjeshtë. Prandaj, Paneli duhet të përfundojë se, për sa i përket ndërmarrjes së hapave të arsyeshëm hetimorë dhe ndjekjes së pistave të qarta të hetimit, kishte mangësi serioze për sa i përket efektivitetit të këtij hetimi.

107. Paneli konsideron se, duke pasur parasysh rrethanat e rastit në fjalë, nuk janë ndërmarrë të gjithë hapat e arsyeshëm nga UNMIK-u drejt identifikimit të autorëve dhe sjelljes së tyre para drejtësisë. Në këtë kuptim, Paneli konsideron se hetimi nuk ishte adekuat dhe nuk ishte në pajtim me kërkesat për shpejtësi, ekspeditivitet dhe efektivitet (shih § 80 më lart), siç kërkohet sipas nenit 2.

108. Sa i përket kërkesës për shqyrtim publik, Paneli rikujton që neni 2 gjithashtu kërkon që në të gjitha rastet duhet të jetë i përfshirë në hetim i afërmi i viktimës deri në shkallën e nevojshme për të mbrojtur interesat e tij legjitime.

109. Ankuesit deklarojnë se ata nuk kanë marrë asnjë përgjigje nga UNMIK-u përkitazi me hetimin për birin e tyre. Paneli thekson se në muajin maj të vitit 2005, Policia e UNMIK-ut mori një deklaratë dëshmitareje nga ankuesja znj. Vitosheviq, e cila nxori në pah rrethanat që ndërlidhen me rrëmbimin e djalit të saj. Megjithatë, në dosjet e rastit nuk ka asnjë indikacion për kontakte të tjera me ankuesit për t'i informuar ata lidhur me gjendjen e hetimit, madje as pas gjetjes dhe identifikimit të mbetjeve mortore që besohej se ishin të Sërgjan Vitosheviqit. Prandaj, Paneli konsideron se hetimi nuk ishte i qasshëm për familjen e ankuesve siç kërkohet sipas nenit 2.

110. Në dritë të mungesave dhe mangësive të përshkruara më lart, Paneli konkludon që UNMIK-u dështoi të kryejë një hetim efektiv për rrëmbimin e Sërgjan Vitosheviqit. Prandaj, është bërë një shkelje e nenit 2 të KEDNJ-së, obligimi procedural.

B. Shkelja e pretenduar e nenit 3 të KEDNJ-së

111. Paneli konsideron që ankuesit mbështeten, në esencë, në shkeljen e të drejtës për të qenë të lirë nga trajtimi jonjerëzor dhe degradues, e garantuar sipas nenit 3 të KEDNJ-së.

1. Fusha për t'u shqyrtuar nga Paneli

112. Paneli do t'i marrë parasysh pretendimet sipas nenit 3 të KEDNJ-së, duke zbatuar të njëjtën fushë të shqyrtimit siç është përcaktuar në lidhje me nenin 2 (shih §§ 54-59 më lart).

113. Paneli rikujton që Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut ka gjetur në shumë raste që një situatë e zhdukjes së imponuar shkakton shkelje të nenit 3 sa u përket të afërmve të ngushtë të viktimës. Ajo thekson që, për sa i përket nenit 3, "esenca e shkeljes së tillë nuk bie aq shumë në faktin e "zhdukjes" së anëtarit të familjes, por më shumë ka të bëjë me reagimet dhe qëndrimet e autoriteteve ndaj situatës kur kjo është sjellë në vëmendjen e tyre" (shih, p.sh. GJEDNJ [DHL], *Çakici kundër Turqisë*, nr. 23657/94, vendimi i gjykatës, 8 korrik 1999, § 98, *KEDNJ*, 1999-IV; GJEDNJ [DHL], *Qiproja kundër Turqisë*, nr. 25781/94, vendimi i gjykatës, 10 maj 2001, § 156, *KEDNJ*, 2001-IV; GJEDNJ, *Orhan kundër Turqisë*, nr. 25656/94, vendimi i gjykatës, 18 qershor 2002, § 358; GJEDNJ, *Bazorkina kundër Rusisë*, përmendur në § 90 më lart, në § 139; GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur në § 80 më lart, në § 74; GJEDNJ, *Alpatu Israilova kundër Rusisë*, nr. 15438/05, vendimi i gjykatës, 14 mars 2013, § 69; shih gjithashtu PKDNJ, *Zdravkoviq*, nr. 46/08, vendimi i 17 prillit 2009, § 41). "Ka të bëjë veçanërisht me të fundit që një i afërm mund të pohojë të jetë drejtpërdrejt viktimë e sjelljes së autoriteteve" (shih mes tjerash, GJEDNJ, *Er dhe të tjerët kundër Turqisë*, nr. 23016/04, vendimi i gjykatës, 31 korrik 2012, § 94).

114. Në fund, në rast se rrezikohet vuajtja mentale e shkaktuar nga reagimet e autoriteteve ndaj zhdukjes, shkelja e pretenduar është në kundërshtim me elementin esencial të nenit 3 të KEDNJ-së, jo elementin procedural, siç është rasti sa i përket nenit 2 (GJEDNJ, *Gelayevy kundër Rusisë*, nr. 20216/07, vendimi i gjykatës, 15 korrik 2010, §§ 147-148).

2. Parashtresat e palëve

115. Ankuesit pohojnë që mungesa e informatave dhe sigurisë rreth rrëmbimit të Sërgjan Vitosheviqit, veçanërisht për shkak të dështimit të UNMIK-ut që të hetojë si duhet zhdukjen e tij, u shkaktoi atyre dhe familjes së tyre vuajtje mentale.

116. Për sa i përket nenit 3, PSSP-ja nuk e vë në dyshim dhimbjen dhe vuajtjen mentale të ankuesve që bazohet në rrëmbimin e Sërgjan Vitosheviqit, por ai argumenton se nuk ka dëshmi që tregon se UNMIK-u veproi në mënyrë të papërshtatshme kur iu përgjigj kërkimeve për informata të ankuesve. Një kërkesë e tillë, nënvizon ai, paraqet një element të nevojshëm për gjetje të shkeljes së nenit 3.

117. Në fund, PSSP-ja deklaron se dhimbja dhe vuajtja mentale e ankuesve nuk mund t'i atribuohet UNMIK-ut, por më parë është rezultat i rrëmbimit dhe vrasjes së mundshme të Sërgjan Vitosheviqit. PSSP-ja përfundon se vuajtjes së ankuesve u mungon një tipar i dallueshëm nga shqetësimi emocional, i cili mund të vlerësohet që u është shkaktuar pashmangshëm të afërmve të viktimës nga një shkelje serioze e të drejtave të njeriut.

3. Vlerësimi i Panelit

a) Parimet e përgjithshme në lidhje me obligimin sipas nenit 3

118. Sikurse neni 2, edhe neni 3 i KEDNJ-së ruan një nga vlerat më fundamentale në shoqëritë demokratike (GJEDNJ, *Talat Tepe kundër Turqisë*, nr. 31247/96, 21 dhjetor 2004, § 47; GJEDNJ [DHL], *Ilaşcu dhe të tjerët kundër Moldavisë dhe Rusisë*, nr. 48787/99, vendimi i gjykatës, 8 korrik 2004, *KEDNJ*, 2004-VII, § 424). Siç konfirmohet nga natyra absolute e dhënë për të me nenin 15 § 2 të KEDNJ-së, ndalimi i torturës dhe trajtimit jonjerëzor dhe degradues vlen, madje në rrethanat më të vështira.

119. Duke përcaktuar parimet e përgjithshme të aplikueshme në situatat ku pretendohen shkeljet e obligimit sipas nenit 3 të KEDNJ-së, Paneli thekson që fenomeni i zhdukjes përbën një formë komplekse të shkeljes së të drejtave të njeriut, që duhet kuptuar dhe konfrontuar në një mënyrë integrale (shih GJNADNJ, *Velásquez-Rodríguez kundër Hondurasit*, përmendur në § 76 më lart në § 150).

120. Paneli thekson që obligimi sipas nenit 3 të KEDNJ-së dallon nga obligimi procedural mbi autoritetet sipas nenit 2. Ndërsa i fundit kërkon nga autoritetet të ndërmarrin veprim specifik ligjor që është në gjendje të çojë kah identifikimi dhe dënimi i atyre që janë përgjegjës, i pari është më i përgjithshëm dhe humanitar dhe lidhet me reagimin e tyre ndaj gjendjes së vështirë të të afërmve të atyre që janë zhdukur apo kanë vdekur.

121. KDNJ-a gjithashtu ka pranuar zhdukjet si shkelje serioze e të drejtave të njeriut. Në vendimin e tij të 21 korrikut 1983, në rastin *Quinteros kundër Uruguait*, ai shpall që zhdukjet përbëjnë shkelje serioze të të drejtave të të afërmve të personit të zhdukur, të cilët vuajnë nga një shqetësim i thellë, i cili vazhdon për aq kohë sa zgjat pasiguria lidhur me fatin e të dashurve të tyre, shpeshherë për shumë vjet (shih KDNJ, komunikata nr. 107/1981, Dok. i OKB-së KDCP/C/OP/2 në 138 (1990), § 14). Për më tepër, në vendimin e vet të 15 korrikut 1994, në rastin *Mojica kundër Republikës Dominikane*, KDNJ ka gjykuar që "zhdukja e personave është pandashëm e lidhur me trajtimin që arrin në shkelje të nenit 7[të Konventës]", që gjithashtu ndalon torturën dhe trajtimin dhe dënimin jonjerëzor dhe degradues (shih KDNJ, komunikata nr. 449/1991, Dok. i OKB-së, KDCP/C/51/D/449/1991 (1994), § 5.7).

122. Sa i përket pyetjes, nëse një anëtar i familjes së personit të zhdukur mund të konsiderohet viktimë e trajtimit në kundërshtim me nenin 3 të KEDNJ-së, Paneli i referohet praktikës gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut dhe praktikës së vet gjyqësore. Gjykata Evropiane pranon që ky mund të jetë rasti, varësisht nga ekzistenca e "faktorëve të veçantë, të cilët i japin vuajtjes [së anëtarit të familjes] një dimension dhe karakter të ndryshëm nga shqetësimi emocional që vlerësohet se u është shkaktuar pashmangshëm të afërmve të viktimës nga një shkelje serioze e të drejtave të njeriut". Gjykata më tutje konsideron që "elementet relevante do të përfshijnë afërsinë e lidhjes familjare, rrethanat e

veçanta të marrëdhënies, shkalla deri në të cilën anëtari i familjes dëshmoi ngjarjet në fjalë, përfshirjen e anëtarit të familjes në përpjekjet për të marrë informata mbi personin e zhdukur dhe mënyra me të cilën autoritetet iu përgjigjën këtyre kërkimeve" (shih GJEDNJ, *Basayeva dhe të tjerët kundër Rusisë*, nr. 15441/05 dhe 20731/04, vendimi i gjykatës, 28 maj 2009, § 159; GJEDNJ, *Er dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 76 më lart në § 94).

123. Paneli thekson që, kur vlerësohet vuajta emocionale e viktimave, Gjykata Evropiane gjithashtu merr parasysh rrethanat vijuese: kohëzgjatjen e zhdukjes dhe periudhën pa informata mbi fatin e personit të zhdukur dhe hetimin e zhvilluar nga autoritetet; vonesën në nisjen e hetimit penal për zhdukjen; mungesën e ndonjë veprimi "kuptimplotë" nga autoritetet, pavarësisht nga fakti që ankuesit iu janë drejtuar atyre për të raportuar zhdukjen e të afërmve të tyre dhe të ndajnë me ata informatat që i kanë pasur; mungesa e ndonjë sqarimi apo informate bindëse për fatin e të afërmve të tyre të zhdukur, pavarësisht pyetjeve personale dhe atyre me shkrim për organet zyrtare (shih mes tjerash, GJEDNJ, *Er dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 112 më lart, në § 96; GJEDNJ, *Osmanoğlu kundër Turqisë*, nr. 48804/99, vendimi i gjykatës, 24 janar 2008, § 97). Faktor tjetër që çon kah konkluzioni për një shkelje të nenit 3 të KEDNJ-së, është natyra e vazhdueshme e vuajtjes psikologjike të të afërmve të një viktime të zhdukur (GJEDNJ, *Salakhov dhe Islyamova kundër Ukrainës*, nr. 28005/08, vendimi i gjykatës, 14 mars 2013, § 201).

124. KDNJ gjithashtu ka konsideruar çështjen dhe ka njohur anëtarët e familjes së personave të zhdukur apo të pagjetur si viktima nga shkelja e nenit 7 të Konventës: prindërit (*Boucherf kundër Algjerisë*, komunikata nr. 1196/2003, mendimet e 30 marsit 2006, § 9.7, KDCP/C/86/D/1196/2003), fëmijët (*Zarzi kundër Algjerisë*, komunikata nr. 1780/2008, mendimet e 22 marsit 2011, § 7.6, KDCP/C/101/D/1780/2008), vëllezërit dhe motrat (*El Abani kundër Xhamahirisë Arabe të Libisë*, komunikata nr. 1640/2007, mendimet e 26 korrikut 2010, § 7.5, KDCP/C/99/D/1640/2007), bashkëshortët (*Bousroual kundër Algjerisë*, komunikata nr. 992/2001, mendimet e 30 marsit 2006, § 9.8, KDCP/C/86/D/992/2001), tezet (hallat) dhe dajat (axhët) (*Benaniza kundër Algjerisë*, mendimet e 26 korrikut 2010, § 9.4, KDCP/C/99/D/1588/2007) (*Bashasha kundër Xhamahirisë Arabe të Libisë*, mendimet e 20 tetorit 2010, në § 7.2, KDCP/C/100/D/1776/2008). Ai arsyeton këtë kuptim të gjerë për gjendjen e viktimës nga vuajtja dhe shqetësimi që u shkaktohen anëtarëve të familjes me zhdukjen e një individi, e cila gjendje shpeshherë është rënduar nga përpjekjet e pamjaftueshme të autoriteteve për të hetuar zhdukjen me qëllim të vërtetimit të fatit të viktimës dhe sjelljes së autorëve para drejtësisë (*Aboussedra kundër Xhamahirisë Arabe të Libisë*, komunikata nr. 1751/2008, mendimet e 25 tetorit 2010, § 7.5, KDCP/C/100/D/1751/2008). Në rastin *Amirov kundër Federatës Ruse*, Komisioni thekson që "[p]a dashur të sqarohen të gjitha rrethanat e viktimizimit indirekt, Komisioni konsideron që dështimi për përgjegjësi nga ana e shtetit për t'i kryer obligimet e veta, për t'i hetuar dhe qartësuar rrethanat e dëmit të vuajtur nga viktima direkte, do të jetë zakonisht një faktor. Faktorët shtesë mund të jenë të nevojshëm. Në rastin aktual, Komisioni thekson që kushtet e tmerrshme në të cilat autori erdhi për të gjetur mbetjet e gjymtuara të gruas së tij (…), të përcjella nga masat e ngadalshme, sporadike të marra për të hetuar rrethanat, kanë çuar te gjetjet e mësipërme të shkeljes së neneve 6 dhe 7, të shpallura së bashku me nenin 2, paragrafi 3. Komisioni konsideron që, marrë së bashku, rrethanat e detyrojnë Komisionin të konkludojë që të drejtat e autorit sipas nenit 7 gjithashtu janë shkelur" (shih KDNJ, *Abukabar Amirov dhe Aïzan Amirova kundër Federatës Ruse*, përmendur në § 91 më lart, në § 11.7).

125. Paneli gjithashtu e merr parasysh që sipas Gjykatës Evropiane, analiza e reagimit të autoriteteve nuk duhet të kufizohet në ndonjë manifestim specifik të qëndrimeve të autoriteteve, incidente të izoluara apo akte procedurale; përkundrazi, sipas mendimit të gjykatës, vlerësimi i mënyrës me të cilën autoritetet e shtetit të paditur iu përgjigjen pyetjeve të parashtruesve duhet të jetë i përgjithshëm dhe i vazhdueshëm ” (shih GJEDNJ, *Açiş kundër Turqisë,* nr. 7050/05, vendimi i gjykatës, 1 shkurt 2011, § 45).

126. Në lidhje me këtë, është qëndrim i Gjykatës Evropiane që të gjeturat sipas obligimit procedural të nenit 2, do të ishin gjithashtu të një rëndësie të drejtpërdrejtë për të konsideruar ekzistencën e shkeljes së nenit 3 (shih GJEDNJ, *Basayeva dhe të tjerët kundër Rusisë,* përmendur në § 122 më lart, në § 109; GJEDNJ, *Gelayevy kundër Rusisë* nr. 20216/07, vendimi i gjykatës, 15 korrik 2010, § 147; GJEDNJ, *Bazorkina kundër Rusisë,* përmendur në § 90 më lart, në § 140).

127. Paneli thekson që Gjykata Evropiane tashmë ka gjetur shkeljet e nenit 3 të KEDNJ-së në lidhje me zhdukjet, në të cilat shteti u gjet të jetë përgjegjës për rrëmbimet (shih GJEDNJ, *Luluyev dhe të tjerët kundër Rusisë,* nr. 69480/01, vendimi i gjykatës, 9 nëntor 2006, §§ 117-118; GJEDNJ, *Kukayev kundër Rusisë,* nr. 29361/02, vendimi i gjykatës, 15 nëntor 2007, §§ 107-110). Megjithatë, në kontrast, në rastin në shqyrtim të Panelit, UNMIK-u nuk është i implikuar në asnjë mënyrë në zhdukjen aktuale dhe UNMIK-u nuk mund të jetë përgjegjës për shqetësimin mental të parashtrueses, të shkaktuar nga kryerja e krimit.

128. Paneli është i vetëdijshëm që në mungesë të gjetjes së përgjegjësisë së shtetit për zhdukje, Gjykata Evropiane ka vendosur se nuk është bindur që sjellja e autoriteteve, megjithëse neglizhente deri në shkallën që e ka shkelur nenin 2 në aspektin e vet procedural, mund t’i ketë shkaktuar vetvetiu shqetësim mental parashtrueses, më shumë sesa niveli minimal i ashpërsisë, i cili është i nevojshëm me qëllim që të konsiderohet që trajtimi bie brenda fushës së nenit 3 (shih në mes tjerash, GJEDNJ, *Tovsultanova kundër Rusisë,* nr. 26974/06, vendimi i gjykatës, 17 qershor 2010, § 104; GJEDNJ, *Shafiyeva kundër Rusisë,* nr. 49379/09, vendimi i gjykatës, 3 maj 2012, § 103).

b) Aplikueshmëria e nenit 3 në kontekstin e Kosovës

129. Sa i përket aplikueshmërisë së standardeve të lartpërmendura në kontekstin e Kosovës, Paneli së pari i referohet qëndrimit të tij mbi të njëjtën çështje në lidhje me nenin 2, të paraqitur më lart (shih §§ 54 – 59 më lart).

130. Paneli rithekson që një sistem për zbatimin e ligjit që funksionon normalisht duhet t’i marrë parasysh nevojat për mbrojtje të viktimave dhe dëshmitarëve dhe gjithashtu të konsiderojë cenueshmërinë e veçantë të personave të zhvendosur në situatat pas konfliktit. Paneli tashmë ka marrë parasysh faktin që deri në vitin 2003, sistemi i policisë dhe drejtësisë në Kosovë nga Sekretari i Përgjithshëm i OKB-së është përshkruar që të jetë, si sistem që “funksionon mirë” dhe “i qëndrueshëm” (shih § 22 më lart).

131. Paneli përsëri tërheq vëmendjen që nuk do t’i shqyrtojë praktikat relevante apo pengesat e pretenduara për kryerjen e hetimeve efektive *in abstracto*, por vetëm në lidhje me

aplikimin e tyre specifik në ankesën para tij, duke marrë parasysh rrethanat e veçanta të rastit.

132. Për këto arsye, Paneli konsideron që duhet të verifikojë për çdo rast, nëse qëndrimi dhe reagimet e autoriteteve të UNMIK-ut për zhdukjen dhe kërkimin e informatave nga ankuesit në lidhje me fatin e të afërmve të tyre dhe hetimin penal, arrin deri në një shkelje të obligimit sipas nenit 3, duke pasur parasysh realitetet në Kosovë në kohën relevante.

c) Pajtueshmëria me nenin 3 në rastin aktual

133. Në këto rrethana, Paneli dallon një numër të faktorëve në rastin aktual të cilët, marrë së bashku, ngritin pyetjen e shkeljes së nenit 3 të KEDNJ-së.

134. Paneli thekson afërsinë e lidhjeve familjare ndërmjet ankuesve dhe Sërgjan Vitosheviqit. Të dy ankuesit janë prindërit e viktimës.

135. Paneli thekson vonesën prej rreth 5 vjetësh prej gjetjes së mbetjeve mortore të Sërgjan Vitosheviqit dhe kohës kur ato ishin pranuar nga Komisioni i Qeverisë serbe për persona të zhdukur. Paneli thekson refuzimin e ankuesve të pranojnë këto mbetje mortore si të birit të tyre. Megjithëse Paneli nuk mund të marrë ndonjë qëndrim mbi validitetin e analizës së ADN-së, ai mund të vlerësojë kohën e gjatë që u desh për kthimin e mbetjeve mortore. Në lidhje me këtë. Paneli gjithashtu thekson, për kohën që bie nën juridiksionin e tij, që është deri më 9 dhjetor 2008, UNMIK-u nuk ka ofruar asnjë informatë apo sqarim për përpjekjet e UNMIK-ut të kontaktojë ankuesit dhe t'ua dorëzojë atyre mbetjet mortore të identifikuara si të Sërgjan Vitosheviqit.

136. Paneli thekson më tutje se gjatë hetimit duket se ankuesit nuk ishin kontaktuar kurrë nga Policia e UNMIK-ut apo prokurorët, përveç një rasti kur znj. Olivera Vitosheviq ua dha një deklaratë prokurorëve të UNMIK-ut. Në të vërtetë, frustrimi i ndier nga ankuesit dëshmohet me faktin se znj. Olivera Vitosheviq i dorëzoi një raport tjetër penal Zyrës prokuroriale publike të qarkut në Prizren diku në vitin 2002 apo 2003 dhe kontaktoi Policinë e UNMIK-ut në Mitrovicë në vitin 2004 apo 2005. Paneli rithekson që nga këndvështrimi i nenit 3 mund t'i shqyrtojë reagimet dhe qëndrimet e UNMIK-ut ndaj ankuesve në tërësinë e vet.

137. Duke nxjerrë konkluzione nga dështimi i UNMIK-ut që të dorëzojë dosje të plotë hetimore (shih § 61 më lart), apo të japë sqarim tjetër bindës për mungesën e kontaktit të rregullt dhe të qëndrueshëm me ankuesit, apo mungesën e informatave rreth hetimit penal për rrëmbimin dhe vrasjen e mundshme të Sërgjan Vitosheviqit, Paneli konsideron që kjo situatë, e cila vazhdoi në periudhën e juridiksionit të përkohshëm të Panelit, shkaktoi pasiguri të madhe për fatin e tij dhe gjendjen e hetimit.

138. Duke pasur parasysh këtë që u tha më lart, Paneli konkludon që ankuesit përjetuan shqetësim të rëndë dhe dhimbje për një periudhë kohore të zgjatur dhe të vazhdueshme, nga mënyra se si autoritetet e UNMIK-ut i kanë trajtuar ankesat e tyre dhe si rezultat i paaftësisë së tyre të zbulojnë se çfarë i ndodhi Sërgjan Vitosheviqit si dhe nga koha që u është dashur t'i dorëzojnë mbetjet mortore. Në lidhje me këtë, është e qartë që, në çdo situatë, dhimbja e prindërve të cilët duhet të jetojnë në pasiguri rreth fatit të birit të tyre, është e padurueshme.

139. Për arsyet e përmendura më lart, Paneli përfundon që, me sjelljen e vet, UNMIK-u i ka kontribuar shqetësimit dhe vuajtjes mentale të ankuesve, duke shkelur nenin 3 të KEDNJ-së.

V. KOMENTE DHE REKOMANDIME PËRFUNDIMTARE

140. Në dritën e gjetjeve të Panelit në këtë rast, Paneli mendon se është e nevojshme ndonjë formë e dëmshpërblimit.

141. Paneli thekson që zhdukjet e imponuara dhe ekzekutimet arbitrare përbëjnë shkelje serioze të të drejtave të njeriut, të cilat do të hetohen dhe ndiqen në të gjitha rrethanat. Paneli gjithashtu thekson që UNMIK-u si administrues territorial i Kosovës nga viti 1999 deri më 2008, kishte përgjegjësinë primare që t'i hetojë në mënyrë efektive dhe t'i ndjekë ata që ishin përgjegjës për rrëmbimin e Sërgjan Vitosheviqit, dhe se dështimi i tij për ta bërë këtë, paraqet shkelje të mëtejme serioze të të drejtave të viktimës dhe më të afërmve të tij, në veçanti të së drejtës për ta ditur të vërtetën për çështjen.

142. Paneli thekson shqetësimet e PSSP-së që burimet joadekuate, veçanërisht në fillim të misionit të UNMIK-ut, e bën të vështirë arritjen e përmbushjes së obligimeve të UNMIK-ut për të drejtat e njeriut.

143. Do të ishte normale që UNMIK-u t'i marrë masat e duhura me qëllim që t'i ndalë shkeljet e gjetura dhe t'i korrigjojë aq sa është e mundshme efektet nga kjo. Megjithatë, siç ka theksuar Paneli më lart (shih § 24), përgjegjësia e UNMIK-ut në lidhje me administrimin e drejtësisë në Kosovë përfundoi më 9 dhjetor 2008, me marrjen përsipër nga EULEX-i të kontrollit të plotë operacional në fushën e zbatimit të ligjit. Prandaj, UNMIK-u nuk është më në pozitë të marrë masa që do të kenë ndikim të drejtpërdrejtë në hetime që ende janë në zhvillim e sipër para EULEX-it apo autoriteteve lokale. Gjithashtu, pas shpalljes së pavarësisë nga Institucionet e Përkohshme të Vetëqeverisjes të Kosovës, më 17 shkurt 2008, dhe më pas hyrjes në fuqi të Kushtetutës së Kosovës më 15 qershor 2008, UNMIK-u ndaloi kryerjen e funksioneve ekzekutive në Kosovë, dhe ky fakt kufizoi aftësinë e tij për të siguruar korrigjim të plotë dhe efektiv të shkeljeve të kryera, siç kërkohet me parimet e vendosura në të drejtën ndërkombëtare për të drejtat e njeriut.

144. Paneli konsideron se kjo situatë faktike nuk e liron UNMIK-un nga obligimi i tij për t'i korrigjuar aq sa është e mundshme efektet e shkeljeve për të cilat është përgjegjës.

Për sa u përket ankuesve dhe rastit Paneli konsideron se është e nevojshme që UNMIK-u:

- Në pajtim me praktikën gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut në situatat me juridiksion të kufizuar të shtetit (shih GJEDNJ [DHL], *Ilaşcu dhe të tjerët kundër Moldavisë dhe Rusisë*, nr. 48787/99, vendimi i gjykatës, 8 korrik 2004, *KEDNJ*, 2004-VII, § 333; GJEDNJ, *Al-Saadoon dhe Mufdhi kundër Mbretërisë së Bashkuar*, nr. 61498/08, vendimi i gjykatës, 2 mars 2010, § 171; GJEDNJ (DHL), *Catan dhe të tjerët kundër Moldavisë dhe Rusisë*, nr. 43370/04, 8252/05 dhe 18454/06, vendimi i gjykatës, 19 tetor 2012, § 109), duhet bërë përpjekje, me të gjitha mjetet diplomatike në dispozicion të tij *vis-*

à-vis EULEX-it dhe autoriteteve të Kosovës, të marrë siguri që hetimet në lidhje me rastin në fjalë do të vazhdojnë në pajtueshmëri me kërkesat për një hetim efektiv siç parashihet me nenin 2, që rrethanat që kanë sjellë deri te rrëmbimi i Sërgjan Vitosheviqit do të tregohen dhe që autorët do të sillen para drejtësisë. Ankuesit dhe/apo më të afërmit e tjerë, do të informohen për veprimet e tilla dhe dokumentet relevante do t'u zbulohen atyre sipas nevojës;

- Të pranojë publikisht, brenda një kohe të arsyeshme, përgjegjësinë për sa i përket dështimit të UNMIK-ut që të hetojë në mënyrë adekuate rrëmbimin e Sërgjan Vitosheviqit dhe gjithashtu për shqetësimin dhe vuajtjen mentale të shkaktuar më vonë dhe t'u kërkojë falje publike ankuesve dhe familjes së tyre për këtë;

- Të ndërmarrë hapa të duhur për pagesën e kompensimit adekuat për ankuesit, për dëmin e shkaktuar moral për shkak të dështimit të UNMIK-ut që të kryejë hetim efektiv dhe gjithashtu për shqetësimin dhe vuajtjen mentale të shkaktuar më vonë ankuesve si pasojë e sjelljes së UNMIK-ut.

Paneli gjithashtu e konsideron të nevojshme që UNMIK-u:

- Në pajtim me Rezolutën e Asamblesë së Përgjithshme të OKB-së mbi "Parimet Bazë dhe Udhëzimet mbi të Drejtën për Kompensim dhe Dëmshpërblim për Viktimat për arsye të Shkeljeve të Mëdha të së Drejtës Ndërkombëtare për të Drejtat e Njeriut dhe Shkeljeve Serioze të së Drejtës Ndërkombëtare Humanitare" (A/Rez/60/147, 21 mars 2006), të ndërmarrë hapa të nevojshëm, përmes organizmave të tjerë të afërt me OKB-në që veprojnë në Kosovë, organeve lokale dhe organizatave joqeveritare, për krijimin e një programi të plotë dhe gjithëpërfshirës dëmshpërblimi, duke përfshirë kthimin e kompensimit, rehabilitimin, përmbushjen dhe garancitë për mospërsëritje për viktimat nga të gjitha komunitetet që kanë qenë subjekt i shkeljeve serioze të të drejtave të njeriut, të cilat ndodhën si pasojë e drejtpërdrejtë e konfliktit të Kosovës dhe gjatë tij;

- Të ndërmarrë hapa të nevojshëm para organeve kompetente të Kombeve të Bashkuara, duke përfshirë Sekretarin e Përgjithshëm të OKB-së, që të ndajë burime adekuate njerëzore dhe financiare për të siguruar që standardet ndërkombëtare për të drejtat e njeriut mbështeten në çdo kohë nga OKB-ja, duke përfshirë kohën kur kryhen funksione administrative dhe ekzekutive mbi një territor, dhe të sigurojë monitorim efektiv dhe të pavarur;

PËR KËTO ARSYE,

Paneli, unanimisht,

1. KONSTATON SE KA PASUR SHKELJE TË OBLIGIMIT PROCEDURAL SIPAS NENIT 2 TË KONVENTËS EVROPIANE PËR TË DREJTAT E NJERIUT;

2. KONSTATON SE KA PASUR SHKELJE TË OBLIGIMIT ESENCIAL SIPAS NENIT 3 TË KONVENTËS EVROPIANE PËR TË DREJTAT E NJERIUT;

3. REKOMANDON QË UNMIK-u:

a. T'U KËRKOJË EULEX-it DHE AUTORITETEVE TË TJERA KOMPETENTE NË KOSOVË QË T'I NDËRMARRIN TË GJITHË HAPAT E MUNDSHËM ME QËLLIM TË SIGURIMIT QË HETIMI PENAL PËR RRËMBIMIN E SËRGJAN VITOSHEVIQIT DO TË VAZHDOJË NË PAJTIM ME NENIN 2 TË KEDNJ-së DHE QË AUTORËT TË SILLEN PARA DREJTËSISË;

b. TË PRANOJË PUBLIKISHT PËRGJEGJËSINË PËR DËSHTIMIN E VET QË TË KRYEJË HETIM EFEKTIV PËR RRËMBIMIN E SËRGJAN VITOSHEVIQIT DHE GJITHASHTU PËR SHQETËSIMIN DHE VUAJTJET MENTALE TË SHKAKTUARA DHE T'U KËRKOJË FALJE PUBLIKE ANKUESVE;

C. TË NDËRMARRË HAPA TË DUHUR DREJT PAGESËS SË KOMPENSIMIT ADEKUAT ANKUESVE PËR DËMIN MORAL NË LIDHJE ME GJETJEN E SHKELJEVE TË NENIT 2 DHE 3 TË KEDNJ-së.

d. TË NDËRMARRË HAPA TË DUHUR PËR TË KRIJUAR NJË PROGRAM TË PLOTË DHE GJITHËPËRFSHIRËS DËMSHPËRBLIMI;

e. TË NDËRMARRË HAPA TË DUHUR NË KOMBET E BASHKUARA SI NJË GARANCI PËR MOSPËRSËRITJE;

f. TË MARRË MASA TË MENJËHERSHME DHE EFEKTIVE PËR T'I ZBATUAR REKOMANDIMET E PANELIT DHE TË INFORMOJË ANKUESIT DHE PANELIN RRETH ZHVILLIMEVE TË MËTEJME PËR KËTË RAST.

Andrey ANTONOV
Zyrtar ekzekutiv

Marek NOWICKI
Kryesues

Shtojca

SHKURTESAT DHE AKRONIMET

CCIU – Njësiti Qendror për Hetim Penal
CCPR – Konventa Ndërkombëtare për të Drejtat Civile dhe Politike
DOJ – Departamenti i Drejtësisë
DPPO – Zyra e Qarkut e prokurorit publik
ECHR – Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut
ECtHR- Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut
EU – Bashkimi Evropian
EULEX – Misioni i Bashkimit Evropian për Sundim të Ligjit në Kosovë
FRY – Republika Federale e Jugosllavisë
GC – Dhoma e Lartë e Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut
HRAP – Paneli Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut
HRC – Komiteti i Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e Njeriut
IACtHR– Gjykata Ndër-Amerikane për të Drejtat e Njeriut
ICMP – Komisioni Ndërkombëtar për Personat e Zhdukur
ICRC – Komiteti Ndërkombëtar i Kryqit të Kuq
ICTY – Tribunali Ndërkombëtar për Krime të Luftës në ish-Jugosllavi
KFOR – Forca Ndërkombëtare e Sigurisë (zakonisht e njohur si Forca e Kosovës)
KLA – Ushtria Çlirimtare e Kosovës
MoU - Memorandum i mirëkuptimit
MPU – Njësiti për Persona të Zhdukur
NATO – Organizata e Traktatit të Atlantikut të Veriut
OMPF – Zyra për persona të zhdukur dhe mjekësi ligjore
OSCE – Organizata për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë
RIU – Njësiti Rajonal për Hetim
SRSG – Përfaqësuesi Special i Sekretarit të Përgjithshëm
UN – Kombet e Bashkuara
UNHCR – Komisariati i Lartë i Kombeve të Bashkuara për Refugjatë
UNMIK – Misioni i Administratës së Përkohshme të Kombeve të Bashkuara në Kosovë
VRIC – Komisioni për Gjetjen dhe Identifikimin e Viktimave
WCIU – Njësiti për Hetim të Krimeve të Luftës